

Biuletyn

ISSN 1233-9784

informacyjny

1-3/2021

**Płatności bezpośrednie
w kampanii 2021**

**Zmiany w działaniach
PROW 2014-2020**

Krajowy Plan Odbudowy

**Pierwszy nabór wniosków
o przyznanie pomocy na tworzenie
krótkich łańcuchów dostaw**

**Rekompensaty
za klęski żywiołowe lub ASF**

Kupuj świadomie

*Działanie Systemy jakości produktów rolnych
i środków spożywczych w ramach PROW 2014-2020*

#SZCZEPIMYSIĘ

Szczepienia przeciw COVID-19

Szczepionka to najbardziej skuteczna metoda, która chroni przed zakażeniem. Dzięki szczepieniom na świecie udało się całkowicie wyeliminować lub znacząco ograniczyć wiele śmiertelnych chorób.

Rolniku! Sprawdź, jak zaszczepić się przeciw COVID-19 i dlaczego warto to zrobić!

DLACZEGO WARTO SIĘ ZASZCZEPIĆ?

- Bo uchronisz się przed COVID-19.
- Bo uratujesz komuś życie.
- Pomożesz zwalczyć pandemię.
- Bo możesz – szczepionki są bezpłatne, dobrowolne i skuteczne.
- Bo szczepionki są bezpieczne – badane m.in. przez ekspertów z całej Unii Europejskiej.
- Zyskasz spokój – Ty i Twoi bliscy będą bezpieczni.
- Bo dzięki temu szybciej wrócimy do normalności.

Co zrobić, żeby się ZASZCZEPIĆ?

1. Zarejestruj się na bezpłatne szczepienie.

Możesz to zrobić przez całodobową infolinię 989, przez e-Rejestrację na pacjent.gov.pl, w wybranym punkcie szczepień lub przez SMS na numer 664 908 556.

2. Przejdź kwalifikację. Dla Twojego bezpieczeństwa zostaniesz zbadany przez lekarza.

3. Zaszczep się. Skorzystaj ze szczepienia i obserwuj stan swojego zdrowia.

4. Przyjmij drugą dawkę. Wszystkich informacji udzieli Ci Twój punkt szczepień.

Znajdź punkt szczepień w Twojej okolicy na GOV.PL/SZCZEPIMYSIE

JAK DZIAŁA SZCZEPIONKA?

Szczepionka wyzwała w organizmie człowieka naturalną produkcję przeciwciał. Stymuluje także nasze komórki odpornościowe tak, aby chroniły nas przed zakażeniem COVID-19.

DLACZEGO JEST BEZPIECZNA?

Szczepionka przeciw COVID-19 powstała zgodnie ze wszystkimi najwyższymi standardami bezpieczeństwa. W badania nad nią zaangażowali się wybitni naukowcy z całego świata.

Dzięki tak dużemu, globalnemu wysiłkowi otrzymaliśmy bezpieczną i skuteczną broń w walce z pandemią.

Szukasz sprawdzonych informacji?

Wejdź na gov.pl/szczepimysie lub zadzwoń na bezpłatną infolinię 989.

W numerze:

MRiRW

Płatności bezpośrednie w kampanii 2021	4
Zmiany w działaniach PROW 2014–2020	6
Polski głos podczas AGRIFISH	11
Plan Strategiczny dla WPR 2023–2027	12
Krajowy Plan Odbudowy	14
Dyplom ze szkoły „ministerialnej” – to ma brzmieć dumnie	16
Jak ochronić drób przed grypą ptaków	21
Import zwierząt z Unii do Wielkiej Brytanii	23
Realizacja PO „Rybnictwo i Morze”	26

ARiMR

Rekompensaty za klęski żywiołowe lub ASF	27
ARiMR przypomina: wypalanie traw grozi utratą dopłat	28
Pierwszy nabór wniosków o przyznanie pomocy na tworzenie krótkich łańcuchów dostaw	29
Pożyczki dla producentów świń na obszarach objętych ASF znów dostępne ...	30

KOWR

Dobry rok dla eksportu polskiej żywności	31
Kupuj świadomie. Działanie <i>Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych</i> w ramach PROW 2014–2020	37

KRUS

Bezpieczna wieś. Działania prewencyjne KRUS w roku 2021	39
---	----

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Agencja Restrukturyzacji
i Modernizacji Rolnictwa

Zdjęcie: Marcin Kaproń

GRZEGORZ PUDA, minister rolnictwa i rozwoju wsi

Zdaniem ministra

Przed nami wiele wyzwań. Z jednej strony Zielony Ład i przeorientowanie europejskiego rolnictwa ze ścieżki nastawionej na maksymalizację zysku na ścieżkę zrównoważonego rozwoju, a z drugiej strony odbudowa gospodarek po pandemii COVID-19. Paradoksalnie kryzys pandemii może być przymierzeńcem w przebudowie dotychczasowego myślenia i gospodarowania.

Pandemia dotknęła wszystkich. Bardzo mocno wpłynęła na gospodarkę światową. Aby wesprzeć odbudowę unijnej gospodarki, przeznaczone zostały ogromne środki finansowe, pochodzące również z polskiego budżetu. Często zapominamy o tym, że unijne fundusze to środki pochodzące od państw członkowskich. Długoterminowy budżet UE wraz ze środkami tzw. Next Generation UE to łączna kwota 1,8 biliona euro.

W centrum uwagi polityki unijnej jest obecnie przede wszystkim ochrona środowiska, cyfryzacja oraz odporność na kryzysy.

W ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności państwa członkowskie, w tym oczywiście także i Polska, muszą opracować Krajowe Plany Odbudowy. Nasz projekt, który został przedłożony do społecznych konsultacji, przedstawia inwestycje i reformy służące wykorzystaniu części grantowej w wysokości 23,9 mld euro.

Zostało to przedstawione w postaci komponentów:
 A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”;
 B „Zielona energia i zmniejszenie energochłonności”;
 C „Transformacja cyfrowa”;

D „Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia”;

E „Zielona inteligentna mobilność”.

Zgodnie z założeniami, ze wspomnianej puli środków 2,33 mld euro może być przeznaczona na szereg działań w zakresie poprawy warunków życia na obszarach wiejskich. Z tych pieniędzy można będzie sfinansować inwestycje z obszaru infrastruktury internetu i cyfryzacji szkół. Kolejne realizacje mogą dotyczyć przedsięwzięć związanych z gospodarką wodno-ściekową oraz z rozwojem krótkich łańcuchów dostaw i wsparciem przetwórstwa rolno-spożywczego. Z tych środków mogą być ponadto finansowane działania służące wsparciu rolnictwa na obszarach górskich, powstawanie i modernizacja laboratoriów oraz tworzenie e-usług w rolnictwie.

W ramach Krajowego Planu Odbudowy przewidziano także inne działania na obszarach wiejskich. Mogą one dotyczyć termomodernizacji budynków, odbudowy sektora turystycznego czy też inwestycji w OZE. Przewidziano ponadto działania zmierzające do zwiększenia dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.

Kolejne wsparcie dotyczy poprawy mobilności poprzez uruchamianie połączeń autobusowych, z których wiele było w minionych latach likwidowanych przez naszych poprzedników.

Warto podkreślić, że to nie jedyne środki przeznaczone na wsparcie polskiej wsi. Już w trakcie negocjowania nowego WPR mówiliśmy wielokrotnie, że na obszary wiejskie muszą także trafiać środki pochodzące z innych funduszy, w tym z funduszu spójności. Nasze negocjacje były skutecznie prowadzone i dzięki temu jeszcze w okresie przejściowym w ramach PROW na

polską wieś trafi dodatkowe 2,29 mld euro, a wliczając w to współfinansowanie krajowe – 3,59 mld euro. Równolegle dostępne będą w ramach PROW środki z EIO w wysokości 900 mln euro oraz z funduszu spójności, a także w wybranych województwach również z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Takie spójne działanie pokazuje, jak można efektywnie wykorzystywać wszystkie dostępne fundusze, aby w jak najkrótszym czasie niwelować różnice rozwojowe pomiędzy obszarami wiejskimi a miastami.

Plan Strategiczny WPR skonstruowany został pod kątem konieczności realizacji bardzo ambitnych celów środowiskowo-klimatycznych jakie mają być wdrażane w sektorze rolnym. Nie da się tego zrobić bez silnego wsparcia rolników i przetwórców spożywczych. Z tego powodu podjęliśmy decyzje o przesunięciu 30 proc. środków z II do I filara WPR. Oznacza to, że na rozwój infrastruktury i społeczny rozwój obszarów wiejskich konieczne jest przeznaczenie środków pochodzących z innych funduszy, w tym z KPO czy z funduszu spójności oraz Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Nie bez znaczenia jest tutaj także mocne wsparcie ze strony Regionalnych Programów Operacyjnych.

Dopiero kompleksowe, spójne wykorzystanie wszystkich, dostępnych środków może przynieść pożądane efekty. Odbudowa i poprawa jakości życia na obszarach wiejskich – infrastruktura techniczna, połączenia komunikacyjne itp. zadania mogą i powinny być realizowane z innych funduszy niż fundusze rolne.

Jestem przekonany, że doświadczenia ostatniego roku wynikające z ograniczeń pandemii pozwolą wielu

osobom lepiej zrozumieć znaczenie i rolę rodzinnych gospodarstw w naszej gospodarce jako całości, ale także w sferze bezpieczeństwa żywnościowego.

Warto też wiedzieć, że według Eurostatu w 20 krajach UE drobni rolnicy uzyskują wyższą wartość produkcji z jednostki areалу niż duże gospodarstwa, a w Bułgarii, Grecji, Hiszpanii, Włoszech, Niemczech, Austrii, Portugalii i Rumunii wartość produkcji z hektara w mniejszych gospodarstwach jest co najmniej dwukrotnie wyższa niż w dużych. To w małych gospodarstwach rodzinnych

zawsze była i nadal jest prowadzona zrównoważona produkcja roślinna i zwierzęca. To tam stosowano płodozmian lepiej wykorzystujący zdolności plonotwórcze gleby i jednocześnie zapobiegający koncentracji produkcji i kompensacji chwastów, szkodników i chorób. W tych gospodarstwach nie prowadzono monokultury, która wyjaławia glebę i zmusza do stosowania coraz większych dawek nawozów i pestycydów.

Na jeszcze jedną kwestię koniecznie musimy zwrócić uwagę. Europejski Zielony Ład jest dla nas bezdyskusyjnie ogromną szansą na rozwój. Zagrożeniem pozostaje jednak nadal brak, zniszczonego w latach 90. ubiegłego wieku, lokalnego przetwórstwa. Gospodarstwa rodzinne to także dostawca surowca do lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, których odbudowanie jest jednym z wyzwań mających klu-

czowe znaczenie w wykorzystaniu potencjału rodzinnych gospodarstw rolnych. Te gospodarstwa, zwłaszcza teraz po doświadczeniach związanych z pandemią, lepiej odpowiadają konsumenckim trendom, czyli poszukiwaniu

produktów mniej przetworzonych, naturalnych i w pobliżu miejsca zamieszkania. Dlatego, jeżeli zdołamy odbudować lokalne zakłady przetwórcze, to bardzo szybko zrealizujemy unijne cele nie tylko w zakresie skracania łańcuchów dostaw, ale i w skracaniu łańcuchów sprzedaży.

Europejski Zielony Ład daje nam też nowe możliwości w postaci lepszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, ochrony różnorodności biologicznej i zachowania środowiska naturalnego dla przyszłych pokoleń. To także wzrost innowacyjności i cyfryzacji w rolnictwie.

Jestem przekonany, że doświadczenia ostatniego roku wynikające z ograniczeń pandemii pozwolą wielu osobom lepiej zrozumieć znaczenie i rolę rodzinnych gospodarstw w naszej gospodarce jako całości, ale także w sferze bezpieczeństwa żywnościowego.

Europejski Zielony Ład jest dla nas bezdyskusyjnie ogromną szansą na rozwój.

Płatności bezpośrednie w kampanii 2021

W roku 2021 rolnicy mogą ubiegać się o te same rodzaje płatności bezpośrednich jak w roku 2020, tj. jednolitą płatność obszarową, płatność za zazielenienie, płatność dodatkową, płatność dla młodych rolników, płatności związane z produkcją (do młodego bydła, do krów, do owiec, do kóz, do roślin strączkowych na ziarno, do roślin pastewnych, do chmielu, do ziemniaków skrobiowych, do buraków cukrowych, do pomidorów, do truskawek, do lnu i do konopi włóknistych) oraz płatność niezwiązaną do tytoniu. Ponadto stosowany jest system dla małych gospodarstw, w ramach którego rolnicy otrzymują płatność zastępującą wszystkie rodzaje wsparcia finansowane z budżetu unijnego.

■ Zmiany w niektórych zasadach przyznawania płatności

- W ramach płatności do pomidorów obowiązują dodatkowe wymogi: wymóg założenia uprawy pomidorów z rozsady i minimalna obsada 20 tys. szt./ha.
- W ramach płatności do roślin strączkowych na ziarno nie będzie stosowana degressywność stawek (dotychczas do powierzchni upraw ponad 75 ha przysługiwała dwukrotnie niższa stawka).
- Zgodnie z przepisami unijnymi, od roku 2021 konopie odmiany Finola nie są objęte wsparciem w Polsce. Wynika to z faktu, że w przypadku tej odmiany zawartość tetrahydrokannabinolu (THC) w latach 2019 i 2020 przekroczyła dopuszczalną w Unii Europejskiej wartość, tj. 0,2%.

Pula środków na płatności bezpośrednie w kampanii roku 2021 wynosi ok. 3380 mln euro (w tym ok. 24,1 mln euro to środki z budżetu krajowego).

Stawki płatności zostaną określone na początku października 2021 r. (po zakończeniu naboru wniosków, przeprowadzeniu przez ARiMR stosownych kontroli oraz po ogłoszeniu kursu wymiany służącego do przeliczania płatności bezpośrednich).

Wypłata zaliczek planowana jest od drugiej połowy października 2021 r.

Od 2021 r. rolnicy posiadający poniżej 10 ha gruntów ornych, we wnioskach o przyznanie płatności bezpośrednich będą podawali informacje na temat poszczególnych

Pula środków na płatności bezpośrednie w kampanii roku 2021 wynosi ok. 3380 mln euro

W 2021 r. wniosek o przyznanie płatności składa się w terminie od 15 marca do 17 maja.

upraw (analogicznie jak rolnicy posiadający powyżej 10 ha gruntów ornych). Zebrane w ten sposób informacje służyć będą realizacji działań PROW.

W roku 2021 nie ma możliwości złożenia uproszczonego oświadczenia zastępującego wniosek o przyznanie płatności.

Ponadto od 2021 r. do rolników nie będzie już przesyłany spersonalizowany formularz wniosku wraz z materiałem graficznym w wersji papierowej.

■ Termin składania wniosku i zmian do wniosku

Wniosek o przyznanie płatności składa się w terminie od 15 marca do 15 maja br. W związku z tym, że w 2021 r. 15 maja przypada w sobotę, złożenie wniosku możliwe jest do 17 maja 2021 r.

Wniosek może być także złożony w terminie 25 dni kalendarzowych po terminie składania wniosków, tj. do 11 czerwca 2021 r., jednak za każdy dzień roboczy opóźnienia stosowane będzie zmniejszenie

płatności w wysokości 1% należnej kwoty.

Zgłoszenia zmian we wnioskach można składać do 31 maja 2021 r.

■ Sposób składania wniosku

Wnioski składa się w formie elektronicznej, za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus. Aplikacja ta udostępniona jest na stronie

internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa: www.arimr.gov.pl. Kierownik biura powiatowego ARiMR zobowiązany jest do zapewnienia rolnikom pomocy technicznej w zakresie wypełniania i składania wniosków przez internet.

Ponadto, poprzez udostępnioną przez ARiMR aplikację „Mobilna ARiMR”, rolnicy będą mieli możliwość wykonania zdjęć, w tym tzw. zdjęć geotagowanych i przesłania ich do ARiMR.

Zdjęcia geotagowane to zdjęcia zawierające informacje o długości i szerokości geograficznej miejsca wykonania, dzięki czemu stanowić mogą dowód tego, co zostało na nich zobrazowane oraz zapisane w pliku zawierającym zdjęcia. Zdjęcia te będą stanowiły dokument urzędowy zgodnie z art. 76, § 1 k.p.a.

**Departament Płatności
Obszarowych MRiRW
tel. 22 623 12 34**

Zdjęcia: Chamillew.Stock.adobe.com,
Chawran.Stock.adobe.com,
Coco.Stock.adobe.com,
Badahos.Stock.adobe.com,
Andrej Jalanskij.Stock.adobe.com,
Mathias.Stock.adobe.com,
Fotolia, Panthermedia

Wnioski składa się w formie elektronicznej, za pośrednictwem aplikacji eWniosekPlus

Zmiany w działaniach PROW 2014–2020

Od tego roku w zasadach realizacji działań *Dobrostan zwierząt*, *Rolnictwo ekologiczne* oraz w *Działaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym* z PROW na lata 2014–2020 pojawiły się nowe rozwiązania. Przedstawiamy najważniejsze z nich.

DOBROSTAN ZWIERZĄT

■ Rozszerzenie zakresu wsparcia o owce

W roku 2020, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 uruchomione zostało nowe działanie – *Dobrostan zwierząt*, którego celem jest zachęcenie rolników do prowadzenia produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem podwyższonych (ponad obowiązujące standardy) warunków dobrostanu zwierząt.

W pierwszym roku realizacji działania wsparciem objęte były sektory świń oraz bydła (krów), natomiast od 2021 r. zakres wsparcia został

rozszerzony o nowy gatunek zwierząt, tj. owce.

Utrzymywanie owiec w polepszonych warunkach, w ramach działania *Dobrostan zwierząt* polegać będzie na przestrzeganiu przez rolnika wymogów związanych z zapewnieniem wszystkim grupom technologicznym zwierząt z gatunku owca domowa wielkości powierzchni bytowej w pomieszczeniach większej o co najmniej 20% względem tej określonej obecnie w przepisach krajowych jako powszechnie obowiązujące. Ponadto, zapewnienie podwyższonych warunków utrzymania tych zwierząt polegać będzie także na

zapewnieniu im, przez co najmniej 120 dni w sezonie wegetacyjnym, wypasu lub dostępu do wybiegu. Wymogi wariantu muszą być spełnione w całym gospodarstwie rolnym (we wszystkich siedzibach stada).

Płatność będzie przyznawana do samic gatunku owca domowa w wieku co najmniej 12 miesięcy. Stawka płatności wynosi 133 zł/szt. rocznie.

Analogicznie, jak w większości pozostałych wariantów działania *Dobrostan zwierząt* PROW 2014–2020, rolnik będzie zobowiązany do posiadania, opracowanego przy udziale doradcy rolniczego, Planu poprawy dobrostanu zwierząt. Rolnik będzie mógł ubiegać się o zwrot kosztów transakcyjnych za sporządzenie takiego planu w wysokości 15% wypłaconej płatności dobrostanowej w ramach wariantu dotyczącego dobrostanu owiec i nie wyższej niż 1000 zł.

Złożenie wniosku o przyznanie płatności dobrostanowej w ramach wariantu dotyczącego dobrostanu owiec, tak jak w przypadku pozostałych wariantów działania *Dobrostan zwierząt*, będzie polegało na zaznaczeniu odpowiedniego pola wskazującego na wnioskowany przez rolnika wariant działania, na wspólnym formularzu wniosku dla płatności bezpośrednich i płatności obszarowych PROW 2014–2020.

Nabory wniosków w ramach działania *Dobrostan zwierząt* PROW 2014–2020 przeprowadzane są w terminie takim samym jak dla płatności bezpośrednich, czyli do zasady od 15 marca do 15 maja, a wypłaty płatności realizowane są

W roku 2021 zakres wsparcia w działaniu „Dobrostan zwierząt” został rozszerzony o owce

w terminie do 30 czerwca roku następnego po złożeniu wniosku.

Szczegółowe zasady realizacji działania *Dobrostan zwierząt* w zakresie owiec są określone na poziomie przepisów krajowych, tj. w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 3 marca 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania *Dobrostan zwierząt* objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz.U. poz. 382 z późn. zm.).

■ Odstąpienie od całkowitego zakazu utrzymywania loch w systemie jarzmowym

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rolników, którzy zwracali uwagę na potrzebę znalezienia kompromisu między dobrostanem loch a dobrostanem prosiąt utrzymywanych z tymi lochami, a także w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa ludziom obsługującym te zwierzęta, w przypadku wariantów dotyczących dobrostanu loch, od 2021 r. wprowadzone zostało odstępstwo od całkowitego zakazu utrzymywania loch w systemie jarzmowym. Tym samym dopuszczona została możliwość czasowego utrzymywania loch w systemie jarzmowym, jednak nie dłużej niż przez 8 dni w okresie okołoporodowym. Jednocześnie w przypadku, gdy rolnik w planie poprawy dobrostanu zwierząt lub w oświadczeniu składanym w kolejnym roku realizacji działania (zamiast planu poprawy dobrostanu zwierząt – w sytuacji braku istotnych zmian w tym planie) zadeklaruje, że skorzysta z takiego odstępstwa, to będzie zobowiązany do prowadzenia na formularzu udostępnionym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa rejestru sposobu utrzymywania loch w okresie okołoporodowym. W rejestrze

tym wskazuje się wszystkie lochy, a w odniesieniu do lochy, która była utrzymywana w systemie jarzmowym w okresie okołoporodowym wskazuje się terminy utrzymywania tej lochy w takim systemie. Rolnik będzie zobowiązany dostarczyć ten rejestr kierownikowi biura powiatowego Agencji w terminie od 15 marca do 31 marca roku następującego po roku złożenia wniosku o przyznanie płatności w ramach wariantu dotyczącego dobrostanu loch.

■ Wprowadzenie degresywności płatności dobrostanowej

W odniesieniu do wariantów dotyczących dobrostanu krów mlecznych od 2021 r. wprowadzona

W odniesieniu do wariantów dotyczących dobrostanu krów mlecznych wprowadzona została degresywność płatności dobrostanowej

została degresywność płatności dobrostanowej. W zależności od liczby krów mlecznych w gospodarstwie płatność dobrostanowa w ramach tych wariantów będzie przyznawana w wysokości:

- 100% stawki płatności – za każdą sztukę krowy mlecznej od 1 do 100 sztuk;

- 75% stawki płatności – za każdą sztukę krowy mlecznej od 101 do 150 sztuk;
- 50% stawki płatności – za każdą sztukę krowy mlecznej powyżej 150 sztuk.

■ Określenie terminu na zgłoszenie zmian w przypadku krów w typie użytkowym kombinowanym

Jeżeli rolnik w ramach Pakietu 2. *Dobrostan krów* utrzymuje w gospodarstwie rolnym krowy typu użytkowego kombinowanego (lub w przypadku wariantu dotyczącego dobrostanu krów mamek – cielęta, jałówki i opasy o masie ciała do 300 kg typu użytkowego kombinowanego), w odniesieniu do których

nie został zgłoszony mleczny lub mięsny kierunek ich użytkowania, to może, albo zgłosić zmianę typu ich użytkowania na typ użytkowy mleczny lub typ użytkowy mięsny, albo może zgłosić mleczny lub mięsny kierunek ich użytkowania. Zmian należy dokonać w rejestrze zwierząt gospodarskich

oznakowanych i siedzib stad tych zwierząt, o którym mowa w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich. W przypadku zwierząt nabytych w trakcie okresu realizacji wymogów w ramach poszczególnych wariantów Pakietu 2. *Dobrostan krów* to zgłoszenie zmiany typu użytkownika na typ użytkowy mleczny lub typ użytkowy mięsny, albo zgłoszenie mlecznego lub mięsnego kierunku użytkownika powinno mieć miejsce w dniu zgłoszenia tego zdarzenia zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt.

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

Na forach unijnych nie zakończyły się jeszcze prace nad kształtem Wspólnej Polityki Rolnej w nowym okresie programowania i tym samym opóźnione będzie wdrożenie m.in. działań ukierunkowanych na wspieranie rolnictwa ekologicznego w ramach nowej perspektywy programowo-finansowej. „Nowa” WPR zostanie wdrożona dopiero od 2023 r. Z tego też względu lata 2021–2022 będą tzw. okresem przejściowym, w trakcie którego m.in. wsparcie dla rolnictwa ekologicznego będzie kontynuowane według zasad dla okresu programowania na lata 2014–2020. Podobna sytuacja miała miejsce po zakończeniu perspektywy finansowej na lata 2007–2013, kiedy to PROW na lata 2014–2020 zaczął być wdrażany nie od 2014 r., lecz od 2015 r.

Najważniejsze zmiany od 2021 r. w zasadach realizacji działania *Rolnictwo ekologiczne* PROW 2014–2020 przedstawiamy poniżej.

■ Skrócenie okresu realizacji zobowiązań ekologicznych

Zgodnie z tzw. unijnym rozporządzeniem przejściowym¹, które zmienia m.in. przepisy rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, nowe zobowiązania w ramach działania *Rolnictwo ekologiczne* PROW 2014–2020 mogą być od roku 2021 podejmowane na okres od roku do 3 lat, a nie jak dotychczas na okres 5 lat. W przypadku Polski podjęto decyzję, że zobowiązania podejmowane w latach 2021–2022 (tj. w okresie przejściowym) będą trwały 3 lata. Przyjęcie takiego rozwiązania (czyli określenie jak najdłuższego okresu trwania zobowiązania ekologicznego) pozwoli na realizację zobowiązań wieloletnich, w ramach których możliwe jest osiągnięcie najlepszych efektów środowiskowych działania.

■ Podwyższenie stawek płatności dla pakietów/wariantów działania

Od roku 2021 zostaną podniesione stawki płatności dla wszystkich pakietów i wariantów działania *Rolnictwo ekologiczne* PROW 2014–2020. Stawki płatności wzrosną średnio o około 27% (patrz tabela).

Wprowadzenie okresu przejściowego, w trakcie którego kontynuowane będzie wsparcie dla rolnictwa ekologicznego oraz wzrost kosztów produkcji na przestrzeni ostatnich lat, powoduje konieczność podniesienia stawek płatności ekologicznych, tak aby płatności te rekompensowały rolnikom

poniesione koszty i utracone dochody w wyniku podjęcia i prowadzenia produkcji rolnej metodami ekologicznymi.

■ Wprowadzenie dodatkowych wymogów dla uprawy pomidorów ekologicznych

Od 2021 r. zostaną wprowadzone dodatkowe wymogi dla uprawy pomidorów ekologicznych:

- uprawa pomidorów z rozsady (a nie z siewu) – do uprawy może zostać wykorzystany wyłącznie materiał nasadzeniowy, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 8 lit. g ustawy o *nasiennictwie* (tzn. materiał siewny, czyli materiał nasadzeniowy roślin warzywnych lub ozdobnych obejmujący całe rośliny uzyskane z materiału rozmnożeniowego, a w przypadku roślin warzywnych – z materiału siewnego, przeznaczone do nasadzeń w celu produkcji warzyw lub roślin ozdobnych);
- uprawa pomidorów z minimalną obsadą 20 000 szt./ha.

Zgodnie z opinią Instytutu Ogrodnictwa uprawa z rozsady jest mniej ryzykowna w porównaniu do uprawy z siewu, w przypadku której cały rozwój pomidora przebiega na polu. Ponadto, w uprawie z siewu początek dojrzewania następuje około dwa tygodnie później niż w uprawie z rozsady, co powoduje zwiększone ryzyko występowania chorób w takich uprawach.

Minimalna obsada 20 000 sztuk roślin na hektar jest zgodna z zaleceniami agrotechnicznymi Instytutu Ogrodnictwa. Przyjmuje się, że jest to minimalna wartość zapewniająca opłacalność uprawy pomidorów, a jednocześnie obsada ta ułatwia pielęgnację roślin

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 z dnia 23 grudnia 2020 r. *ustanawiającego niektóre przepisy przejściowe dotyczące wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) w latach 2021 i 2022 oraz zmieniającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do zasobów i stosowania w latach 2021 i 2022 oraz rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasobów i rozdziału takiego wsparcia na lata 2021 i 2022* (Dz. Urz. UE L 437 z 28 grudnia 2020 r., s.1).

Stawki płatności dla działania *Rolnictwo ekologiczne* PROW 2014–2020 obowiązujące do 2020 r. oraz od 2021 r.

Lp.	Pakiety rolnictwa ekologicznego	Warianty rolnictwa ekologicznego	Aktualnie obowiązujące stawki płatności (zł/ha)	Stawki płatności od roku 2021 (zł/ha)	Zmiana stawek płatności	
					kwotowo (zł/ha)	kwotowo (zł/ha)
1	Pakiet 1. Uprawy rolnicze w okresie konwersji		1137	1475	338	29,7%
2	Pakiet 2. Uprawy warzywne w okresie konwersji		1557	2249	692	44,4%
3	Pakiet 3. Uprawy zielarskie w okresie konwersji		1325	1673	348	26,3%
4	Pakiet 4. Uprawy sadownicze w okresie konwersji	4.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze w okresie konwersji	1882	2591	709	37,7%
		4.1.2. Uprawy jagodowe w okresie konwersji	1882	2239	357	19,0%
		4.2. Ekstensywne uprawy sadownicze w okresie konwersji	790	1025	235	29,7%
5	Pakiet 5. Uprawy paszowe na gruntach ornych w okresie konwersji		926	1100	174	18,8%
6	Pakiet 6. Trwałe użytki zielone w okresie konwersji		535	631	96	17,9%
7	Pakiet 7. Uprawy rolnicze po okresie konwersji		932	1190	258	27,7%
8	Pakiet 8. Uprawy warzywne po okresie konwersji		1310	1446	136	10,4%
9	Pakiet 9. Uprawy zielarskie po okresie konwersji		1325	1673	348	26,3%
10	Pakiet 10. Uprawy sadownicze po okresie konwersji	10.1.1. Podstawowe uprawy sadownicze po okresie konwersji	1501	1756	255	17,0%
		10.1.2. Uprawy jagodowe po okresie konwersji	1501	1960	459	30,6%
		10.2. Ekstensywne uprawy sadownicze po okresie konwersji	660	1025	365	55,3%
11	Pakiet 11. Uprawy paszowe na gruntach ornych po okresie konwersji		658	764	106	16,1%
12	Pakiet 12. Trwałe użytki zielone po okresie konwersji		535	631	96	17,9%
ŚREDNIO					311	26,6%

i zbiorów owoców bez uszkodzenia roślin oraz zapewnia niezbędny przewiew i szybkie osuszenie roślin, co ma duże znaczenie w ochronie przed chorobami.

Oczekiwanym efektem wprowadzenia ww. dodatkowych wymogów do wsparcia ekologicznych upraw pomidorów jest ukierunkowanie wsparcia w ramach działania *Rolnictwo ekologiczne* PROW 2014–2020 na najbardziej wartościowe uprawy z największym potencjałem rynkowym. Spowoduje to, że ze wsparcia zostaną wyłączone uprawy, których wyłącznym celem jest maksymalizacja

płatności, a nie faktyczna produkcja pomidorów na rynek.

DZIAŁANIE ROLNO-ŚRODOWISKOWO-KLIMATYCZNE

■ Określenie długości trwania zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych, podejmowanych od 2021 r.

W rozporządzeniu rolno-środowiskowo-klimatycznym wprowadzono przepisy, zgodnie z którymi nowe zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne podejmowane w okresie przejściowym, to jest od 2021 r. w ramach Pakietu 2. *Ochrona*

gleb i wód, Pakietu 3. *Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych*, Pakietu 6. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie* i Pakietu 7. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie*, będą podejmowane na okres 2 lat.

Zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne podjęte przed 15 marca 2021 r. w ramach wszystkich pakietów *Działania* oraz zobowiązania podejmowane w okresie przejściowym, to jest od 2021 r. w ramach Pakietu 1. *Rolnictwo zrównoważone*, Pakietu 4. *Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków*

na obszarach Natura 2000 oraz Pakietu 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 są podejmowane na okres 5 lat.

■ **Złagodzenie sankcji stosowanych w przypadku, gdy rolnik lub zarządca nie posiada wymaganego planu działalności rolnośrodowiskowej**

Zgodnie z dotychczas obowiązującymi przepisami rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego, jeżeli rolnik lub zarządca nie posiadał planu działalności rolnośrodowiskowej, płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna przysługiwała temu rolnikowi lub zarządcy w wysokości zmniejszonej o 40%. W przypadku, gdy rolnik lub zarządca realizował kilka zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych, a nie posiadał planu działalności rolnośrodowiskowej w ramach jednego z nich, ww. sankcja miała zastosowanie do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej za wszystkie realizowane zobowiązania. W wyniku zmiany przepisów rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego sankcja 40% będzie miała zastosowanie do części płatności

Od 2021 r. wprowadzono dodatkowe wymogi dla uprawy pomidorów ekologicznych

rolno-środowiskowo-klimatycznej za to zobowiązanie, w ramach którego rolnik lub zarządca nie posiada planu działalności rolnośrodowiskowej.

■ **Zrezygnowanie z udostępniania rolnikom lub zarządcom, którzy po raz pierwszy ubiegają się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do danego gruntu, materiałów graficznych wskazujących położenie gruntów rolnych**

Wprowadzenie zmiany, polegającej na uchyleniu ust. 5

w § 22 rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego, będzie oznaczało zrezygnowanie z udostępniania rolnikom lub zarządcom, którzy po raz pierwszy ubiegają się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do danego gruntu, materiałów graficznych wskazujących położenie gruntów rolnych. Z uwagi na fakt, że wnioski o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej są składane niemal wyłącznie w formie elektronicznej, brak jest uzasadnienia dla udostępniania materiałów graficznych w formie drukowanej. Materiał graficzny jest dostępny w elektronicznym formularzu wniosku wypełnianym po zalogowaniu się do systemu teleinformatycznego Agencji.

Opisane powyżej zmiany w *Działaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym* mają zastosowanie od 15 marca 2021 r., tj. od kampanii naboru wniosków 2021 r.

Departament Płatności Obszarowych
Departament Klimatu i Środowiska
MRiRW
tel. 22 623 12 34
tel. 22 623 21 51

Zdjęcia: Fotokon.Stock.adobe.com,
Wollertz.Stock.adobe.com,
Jakub.Stock.adobe.com,
Castellanos80.Stock.adobe.com

Rolnikom lub zarządcom, którzy po raz pierwszy ubiegają się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej do danego gruntu, nie będą już udostępniane materiały graficzne wskazujące położenie gruntów rolnych

Polski głos podczas AGRIFISH

Minister rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorz Puda uczestniczył w posiedzeniu Rady Ministrów Rolnictwa i Rybołówstwa AGRIFISH, które odbyło się w Brukseli 22–23 marca br. W agendzie spotkania dominowały sprawy związane z reformą WPR po 2020 r.

Ważnym obszarem dyskusji ministrów rolnictwa UE było przygotowanie Krajowych Planów Strategicznych dla WPR oraz tzw. Nowy Model Wdrażania. Trwające obecnie negocjacje z Parlamentem Europejskim co do kształtu reformy WPR, wymagają od Rady pewnych kompromisów wobec wcześniej przyjętych uzgodnień pomiędzy państwami członkowskimi.

– *W trwających negocjacjach z Parlamentem nie będziemy popierać tych propozycji Parlamentu, które utrudniać będą przygotowanie i wdrażanie planów strategicznych WPR oraz zwiększą obciążenia dla rolników i administracji krajowych* – powiedział minister Grzegorz Puda.

Francja przygotowała na posiedzenie Rady dokument, poparty przez wiele państw, w tym Polskę, w którym zwróciła uwagę na konieczność uproszczenia wspólnej polityki rolnej.

– *Doceniamy zalecenia Komisji dotyczące przygotowania Krajowych Planów Strategicznych. Traktujemy je kierunkowo, a nie jako zobowiązanie. Zalecenia będą pomocne przy określaniu kierunku zmian, które będą wspierać interwencje planów strategicznych. Nie mogą one natomiast przesądzać o celach – cele określą same państwa uwzględniając własne uwarunkowania, możliwości i potrzeby* – powiedział minister Puda.

Jeżeli chodzi o propozycje kompromisowe dotyczące WPR, zaproponowane przez prezydentkę portugalską, wśród ważnych spraw dla Polski pozostaje ukierunkowanie

wsparcia, w tym definicja aktywnego/prawdziwego rolnika.

Minister Puda zwrócił również uwagę, że Polska popiera propozycję Parlamentu w zakresie przejściowego wsparcia krajowego. Pozwa-

Doceniamy zalecenia Komisji dotyczące przygotowania Krajowych Planów Strategicznych. Traktujemy je kierunkowo, a nie jako zobowiązanie – podkreślał minister Grzegorz Puda w czasie marcowego posiedzenia Rady Ministrów Rolnictwa i Rybołówstwa AGRIFISH

ła ona na utrzymanie wsparcia na stałym poziomie oraz uaktualnienie okresu bazowego.

Ponadto Minister wskazał na potrzebę elastyczności w ustaleniu zasad przyznawania płatności redystrybucyjnej. Poinformował, że Polska może zgodzić się na zwiększenie do 3% minimalnego poziomu wsparcia dla młodych rolników, uwzględniając wydatki w obu filarach WPR.

W odniesieniu do wspólnej organizacji rynków rolnych minister Grzegorz Puda stwierdził, że Polska popiera te poprawki Parlamentu Europejskiego, które dotyczą zwiększenia skuteczności siatki bezpieczeństwa i środków

wyjatkowych, a także zapewnienia lepszej ochrony unijnego rynku i zachowania równych warunków konkurencji w relacjach z krajami trzecimi.

Ważnym punktem dyskusji ministrów było stosowanie biologicznych środków kontroli przeciwko szkodnikom roślin oraz gotowość środków fitosanitarnych do ochrony przed szkodnikami roślin zagrażającym rolnictwu. Polska pozostaje otwarta na inicjatywę

wypracowania w Unii Europejskiej zharmonizowanego mechanizmu rejestrowania makroorganizmów na potrzeby ochrony roślin.

W części Rady poświęconej rybołówstwu ministrowie podsumowali dwustronne konsultacje UE-Wielka Brytania w sprawie ustalenia uprawnień do połowów na 2021 r. oraz stad głębinowych na 2021 i 2022 r. Ministrowie zgodzili się na ustanowienie planu awaryjnego, aby przedłużyć tymczasowe kwoty połowowe do 31 lipca 2021 r.

**Departament Komunikacji
i Promocji MRiRW
tel. 22 623 18 38**

Zdjęcie: KE

Plan Strategiczny dla WPR 2023–2027

Minister rolnictwa i rozwoju wsi Grzegorz Puda podczas lutowej konferencji prasowej podsumował zakończenie konsultacji pierwszego projektu *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*.

Konsultacje nad tym niezwykle ważnym projektem odbywały się w szczególnie trudnych, bezprecedensowych okolicznościach, czyli w stanie pandemii wywołanej rozprzestrzenieniem się wirusa COVID-19. W związku z tym była bardzo ograniczona możliwość przeprowadzenia ich w sposób tradycyjny, np. poprzez organizowanie spotkań bezpośrednich, choć w prace nad projektem włączone

były organizacje i środowiska reprezentujące poszczególnych interesariuszy. Z tego względu Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi utworzyło, na potrzeby przeprowadzenia konsultacji, dedykowaną stronę na portalu gov.pl. Dzięki temu każdy zainteresowany, za pośrednictwem webankiety, miał możliwość zgłoszenia swojego stanowiska.

Pierwszy projekt *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej*

2023–2027 to dokument wypracowany na podstawie doświadczeń płynących z dotychczasowego wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej – jedynej spośród polityk gospodarczych, która ma w pełni wspólnotowy charakter oraz aktualnych analiz oraz oceny potrzeb. Uwzględniono w nim także założenia reformy Wspólnej Polityki Rolnej, której wypracowywanie rozpoczęło się na nieformalnym spotkaniu Rady UE w maju 2016 r. W nowym okresie programowania to na państwach członkowskich będzie spoczywała większa odpowiedzialność za opracowanie szczegółów dotyczących

wdrażania WPR. Państwa członkowskie będą miały większą swobodę w kształtowaniu przyszłych instrumentów interwencji i dostosowywania ich do krajowych uwarunkowań, a także kształtowania zasad i warunków dostępu do wsparcia oraz precyzyjnego określenia rezultatów realizacji zaplanowanych interwencji (mierzonych odpowiednimi wskaźnikami) oraz stworzenia odpowiedniego systemu kontroli i monitorowania. Wymienione elementy zawarte są w projekcie *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*. Stąd wynika ranga i znaczenie przedłożonego do konsultacji publicznego dokumentu.

Finalnie, w czerwcu 2018 r., Komisja Europejska zaproponowała ramy budżetowe i główne kierunki Wspólnej Polityki Rolnej, w oparciu o które przedstawiła pakiet projektów rozporządzeń ustanawiających przepisy dotyczące jej realizacji. Komisja Europejska zaznaczyła, że Wspólna Polityka Rolna musi zostać zmodernizowana i uproszczona, żeby sprostać nowym wyzwaniom, takim jak m.in. wdrażanie działań w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu, lepsze ukierunkowanie wsparcia oraz powiązanie Wspólnej Polityki Rolnej z badaniami naukowymi, innowacjami i doradztwem.

Na poziomie kraju przyjęto Stanowisko Rządu RP wobec tego pakietu legislacyjnego. Stanowisko to zawiera wnioski i propozycje dla wdrożenia założeń reformy WPR, a tym samym kreuje wyrazistą wizję przyszłości polskiego rolnictwa.

Niezwłocznie po opublikowaniu przez Komisję Europejską projektów rozporządzeń, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi rozpoczęły się prace zespołów, skupiających środowiska eksperckie, zaangażowane do oceny stanu oraz zidentyfikowania najistotniejszych potrzeb i wypracowania sposobu

ich realizacji. Rozwiązania te zostały ujęte w pierwszym projekcie *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*.

W trakcie I etapu konsultacji do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpłynęło ponad trzy i pół tysiąca wniosków, propozycji i postulatów, z których najwięcej zgłosiły osoby fizyczne, czyli rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich. Stanowili oni 30% zgłaszających. Pozostałe opinie zgłaszane były przez organizacje, instytucje i środowiska związane z sektorem rolnym.

Spośród wszystkich zgłoszeń, już w tej chwili warto wyróżnić m.in.:

- uwagi urzędów marszałkowskich dotyczące instytucjonalnej roli samorządów województw w zaprojektowanej sieci KSOW;
- zastrzeżenia urzędów marszałkowskich dotyczące braku wsparcia infrastruktury technicznej w ramach Planu;
- postulaty inicjowane przez Polską Sieć Lokalnych Grup Działania dotyczące zwiększenia alokacji środków na inicjatywę LEADER. Te postulaty i uwagi, zgłoszone zarówno poprzez webankietę, jak i pocztą tradycyjną, wpłynęły do MRIiRW najliczniej. Wpłynęło ich ponad pół tysiąca – mimo że pierwszy projekt *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027* nie zawierał planu finansowego. Stanowisko opinii publicznej, wyrażone w trakcie pierwszego etapu konsultacji, służyć będzie poprawie kształtu projektu *Planu*. Partycypacja obywatelska w procesie konsultacji umożliwi wczesne wychwycenie ewentualnych deficytów, a także pomoże wypracować najbardziej wyważone rozwiązania. Ostatecznie podjęte decyzje pozwolą uwzględnić zróżnicowane potrzeby obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformował, że głównymi

obszarami, nad którymi w szczególności koncentruje prace są:

- Rozwiązania, które umożliwią szczególne wsparcie gospodarstw rodzinnych, które czerpią dochody z pracy w rolnictwie i potrzebują wsparcia na dalszy rozwój.
- Dobrostan zwierząt, jako jeden z potencjalnych ekoprogramów, co wpłynie na poprawę sytuacji ekonomicznej rolników – rzeczywiście zajmujących się produkcją zwierzęcą.
- Wymiana pokoleń – przygotowanie rozwiązań, które z jednej strony zachęcą młodych rolników do przejmowania gospodarstw, a jednocześnie dadzą alternatywę ich rodzicom.

Wszystkie uwagi są aktualnie poddawane analizie pod kątem możliwości ich uwzględnienia w dalszych pracach nad *Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*. Równoległe prowadzone są prace nad planem finansowym (budżet Planu). Efekty prac zostaną przedstawione w drugiej wersji projektu *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*, po czym rozpocznie się II etap konsultacji społecznych, o czym MRIiRW poinformuje opinię publiczną, m.in. poprzez komunikaty na stronie internetowej.

Opinie, uwagi oraz wyniki wszystkich konsultacji, również tych na poziomie UE, będą podstawą do przygotowania finalnego projektu *Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023–2027*. Gotowy projekt zostanie przedłożony do zaopiniowania przez Komitet Monitorujący. Następnie zostanie on przedstawiony Radzie Ministrów i ostatecznie trafi do akceptacji Komisji Europejskiej.

**Departament Wspólnej
Polityki Rolnej MRIiRW
tel. 22 623 18 42**

Zdjęcie: archiwum MRIiRW

Krajowy Plan Odbudowy

MRiRW zabiega o jak największe wsparcie dla wsi i rolnictwa

26 lutego 2021 r. rozpoczęły się konsultacje społeczne projektu *Krajowego Planu Odbudowy*¹, którego budżet wynosi 23,9 mld euro (108 mld zł) – środki te pochodzą z dotacji przyznanej Polsce w ramach *Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności*. Jeśli Polska zdecyduje się dodatkowo na zaciągnięcie pożyczki z Unii Europejskiej, to budżet *Krajowego Planu Odbudowy* może wynieść nawet 58,1 mld euro.

Tego typu dokument opracowuje każde z państw członkowskich Unii Europejskiej. *Krajowy Plan Odbudowy* (KPO) jest podstawą do skorzystania z *Instrumentu Odbudowy i Zwiększenia Odporności*, którego wartość w całej Unii Europejskiej to 750 mld euro. Z tej puli Polska może sięgnąć łącznie po 58,1 mld euro. Na tę kwotę składa się 23,9 mld euro dotacji i 34,2 mld euro w formie pożyczki, jaką może zaciągnąć Polska. Instrument ma trzy główne cele: pomóc naprawić bezpośrednio

szkody gospodarcze i społeczne spowodowane pandemią koronawirusa, przywrócić odporność gospodarek Unii Europejskiej i przygotować wspólnotę państw na przyszłe nieprzewidziane okoliczności. W myśl zapisów unijnych rozporządzeń 37% tych środków będzie musiało trafić na wydatki związane z celami klimatycznymi, a 20% na wydatki związane z inwestycjami cyfrowymi. Tylko 43% budżetu KPO można przeznaczyć na

cele niezwiązane z tzw. zieloną lub cyfrową transformacją.

Krajowy Plan Odbudowy koncentruje swoje działania w pięciu filarach.

1. Odporność i konkurencyjność gospodarki

W ramach tego filara planuje się m.in.: dywersyfikację i skracanie łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowę odporności gospodarstw rolnych i innych podmiotów uczestniczących w łańcuchu żywnościowym; budowanie innowacyjności w rolnictwie; inwestycje w budowę, rozbudowę lub dostosowanie instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na obszarach wiejskich i miejskich; odbudowę i transformację sektorów najbardziej poszkodowanych przez pandemię koronawirusa; stworzenie przedsiębiorcom stabilnych warunków do inwestowania; wzmocnienie sektora nauki do współpracy z przedsiębiorstwami i usprawnienie transferu wiedzy oraz innowacji do gospodarki; budowę kadry dla nowoczesnej gospodarki; strukturalną transformację w obszarach kluczowych dla rozwoju polskiej gospodarki – Przemysł 4.0; wsparcie instytucji na rzecz rynku pracy.

2. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia

Działania, które planuje się w tym filarze to m.in.: zwiększenie dostępności i jakości świadczeń (np. rozwój i modernizacja placówek leczniczych czy wsparcie w realizacji programu szczepień przeciw COVID-19); wsparcie rozwoju potencjału uczelni medycznych i zwiększenia liczby kształconych studentów; wzmocnienie zaplecza naukowego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu; rozwój sektora leków i wyrobów medycznych.

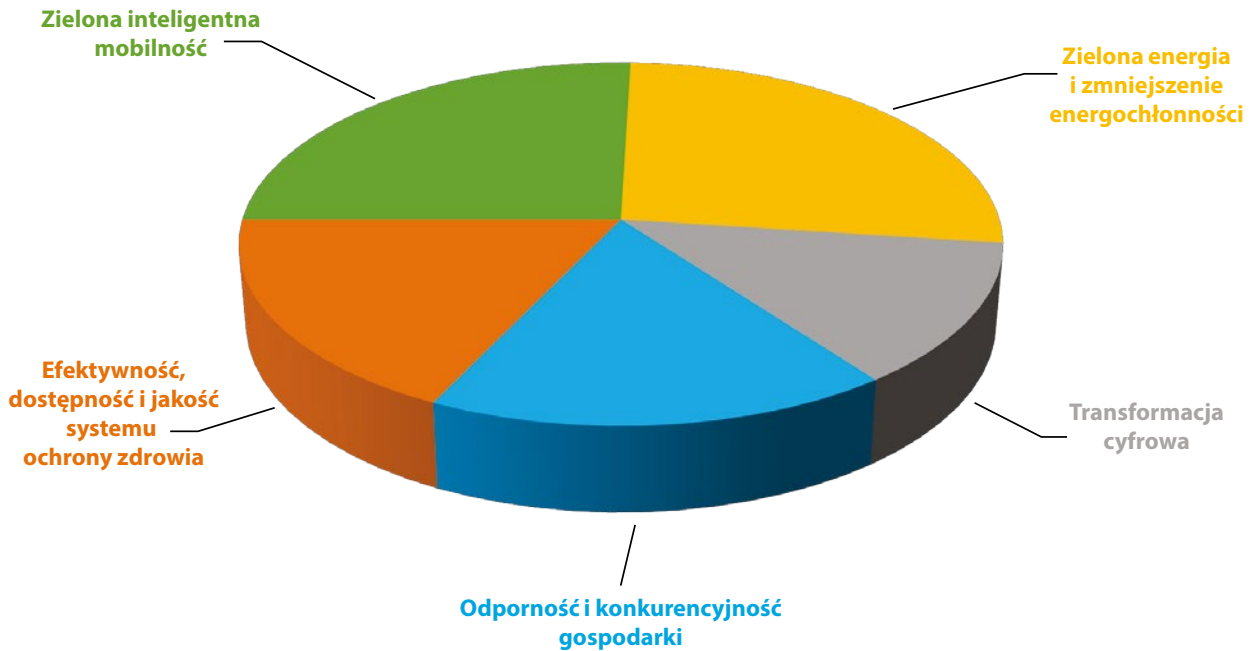
3. Zielona inteligentna mobilność

Efektom planowanych inwestycji w tym filarze będą m.in.: wymiana lub dostarczenie nowego nisko- i zeroemisyjnego taboru autobusowego w miastach oraz powiązanych z nimi obszarów wiejskich; zakup taboru nisko- i zeroemisyjnego oraz infrastruktury towarzyszącej dla połączeń autobusowych na obszarach wiejskich; zwiększenie konkurencyjności kolei (modernizacja linii kolejowych, zakup pociągów); zwiększenie bezpieczeństwa

¹ Projekt dokumentu dostępny jest na stronie: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/konsultacje-kpo2>

Pięć filarów Krajowego Planu Odbudowy

transportu (m.in. budowa obwodnic miast, zakup urządzeń i systemów sterowania ruchem kolejowym i drogowym).

4. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności

W tym filarze planuje się m.in. inwestycje w zakresie: wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji budynków jednorodzinnych oraz szkół na obszarach wiejskich i miejskich; kompleksowych rozwiązań punktowych problemów małych i średnich miast oraz obszarów wiejskich związanych z „zazielenianiem” przestrzeni (ścieżki rowerowe, parki, ciągi piesze, rewitalizacja i pasywne rozwiązania itp.); gospodarowania i dostępu do wody na obszarach wiejskich; poprawy warunków dla rozwoju technologii wodorowych i innych paliw alternatywnych.

5. Transformacja cyfrowa

Inwestycje w tym filarze będą dotyczyły m.in.: szybkiego internetu i dostępu do usług bezprzewodowych

o wysokiej jakości głównie na obszarach wiejskich, gdzie dostępność ta jest ograniczona; wprowadzenia rozwiązań IT usprawniających funkcjonowanie e-usług dla rolnictwa; zwiększenia popytu na rozwiązania cyfrowe sferze publicznej, gospodarce i społeczeństwie; cyberbezpieczeństwa systemów informacyjnych.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgłosił do projektu KPO ponad 30 rodzajów programów lub dużych inwestycji związanych z odbudową sektora rolno-spożywczego oraz wzmocnieniem rozwoju obszarów wiejskich. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi brało też aktywny udział w pracach grup roboczych, których zadaniem była ocena projektów zgłaszanych przez resorty, regiony oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Projekty te były podstawą do prowadzonego od listopada 2020 r. nieformalnego dialogu z Komisją Europejską, podczas którego przedstawiciele ministerstwa rolnictwa i rozwoju wsi przedstawiali komisji argumenty za

koniecznością włączenia do KPO inwestycji związanych z odbudową sektora rolno-spożywczego oraz obszarów wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zabiega też, by w przypadku sięgnięcia przez Polskę po dodatkowe źródło finansowania PKO w postaci pożyczki z Unii Europejskiej, środki te były również przeznaczone dla rolników i mieszkańców wsi niebędących rolnikami. Dużym wsparciem dla tych starań jest aktywne włączenie się w dyskusję nt. krajowych planów odbudowy i wsparcie działań ministra rolnictwa przez komisarza Unii Europejskiej ds. rolnictwa w Komisji Europejskiej.

Uzgodniony w kraju projekt KPO zostanie przekazany Komisji Europejskiej przed końcem kwietnia br. Od tego momentu oceną KPO będzie zajmowała się formalnie Komisja Europejska, a następnie Rada UE w oparciu o ocenę komisji.

Departament Strategii,
Transferu Wiedzy i Innowacji MRiRW
tel. 22 623 25 89

Dyplom ze szkoły „ministerialnej” – to ma brzmieć dumnie

Po przejściu w tym roku kolejnych pięciu szkół rolniczych, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi we wszystkich województwach prowadzi i nadzoruje 59 zespołów szkół rolniczych. W stworzonej sieci placówek na terenie całego kraju w nowoczesny sposób upowszechniana jest wiedza dostosowywana do aktualnych potrzeb gospodarczych. Położenie kompleksów szkolnych, w większości na terenach wiejskich, ułatwia dostęp do edukacji zmniejszając bariery dostępu do różnych form kształcenia. Zespoły szkół pełnią także rolę wychowawczą w lokalnych środowiskach, podtrzymują tradycję i kulturę polskiej wsi.

Często szkoły są usytuowane w atrakcyjnym otoczeniu malowniczych terenów, jak w Rzemieniu na Podkarpaciu, w Rudce w województwie podlaskim, Gołotczyźnie na Mazowszu, w Nadrożu w województwie kujawsko-pomorskim czy w Brzostowie w Wielkopolsce. Nauce uroku dodaje umiejscowienie w zabytkowych zespołach pałacowo-parkowych. Minister prowadzi również zespoły szkół, których siedzibami są duże miasta, np.: Bydgoszcz, Suwałki, Sandomierz,

Nowy Targ, Bielsko-Biała, Radom, Szczecin. Bez względu na to, gdzie się znajdują, uczniowie spotykają się zawsze z rodzinną i przyjazną atmosferą oraz otrzymują doskonałe przygotowanie zawodowe.

Resortowe szkoły rolnicze są bardzo dobrym miejscem kształcenia dla wszystkich, którzy wiążą swoją przyszłość z rolnictwem, hodowlą zwierząt, weterynarią, pszczelarstwem, mechanizacją rolnictwa i agrotechniki, gastronomią czy też projektowaniem terenów zieleni oraz ogrodów. Oferta kierunków nauczania w poszczególnych szkołach jest corocznie dostosowana do potrzeb regionu oraz predyspozycji i zainteresowań młodzieży. Bazę dydaktyczną do kształcenia praktycznego stanowią szkolne warsztaty i pracownie dydaktyczne oraz szkolne gospodarstwa rolne, a także gospodarstwa rolników indywidualnych, zakłady przetwórcze, placówki gastronomiczno-hotelarskie. W szkołach rolniczych kształcenie odbywa się na poziomie: technikum, branżowej szkoły I stopnia, a od 1 września 2020 r. – na poziomie branżowej szkoły II stopnia. Wprowadzenie

dwuletniej branżowej szkoły II stopnia zapewni ciągłość kształcenia zawodowego w szkołach rolniczych. Po jej ukończeniu i po zdaniu egzaminu z zakresu drugiej kwalifikacji, absolwent uzyska wykształcenie średnie branżowe oraz dyplom technika i będzie mógł przystąpić do egzaminu maturalnego. Otrzymane świadectwo pozwoli chętnym podjąć dalszą naukę na preferowanym kierunku wyższej uczelni.

Wybór szkoły rolniczej prowadzonej przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi uzasadnia wiele argumentów. Absolwenci są z pewnością profesjonalistami wyposażonymi w aktualną wiedzę zawodową, w tym w informacje prawne i dodatkowe umiejętności, które mogli zdobyć dzięki dużej ofercie wielu dodatkowych kursów. Poziom kształcenia w szkołach wyznaczają nauczyciele znakomicie przygotowani do kształcenia zawodowego. Posiadają holistyczne wykształcenie, systematycznie doskonalą swoje umiejętności pedagogiczne i uaktualniają wiedzę przedmiotową na kursach kwalifikacyjnych oraz na studiach podyplomowych.

Szkoły rolnicze prowadzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w większości dysponują atrakcyjną i nowoczesną bazą szkoleniową, posiadają własne gospodarstwa rolne. Nawet te usytuowane w miastach, w Sokołowie Podlaskim, Nowym Targu, Sandomierzu-Mokoszynie, Lututowie. Wyposażone są w nowoczesne kombajny zbożowe, dobrej klasy ciągniki, nierzadko w systemy nawigacji satelitarnej i precyzyjnego prowadzenia (Valtra, Class Tucano320, John Deere, New Holland, Zetor Forterra), a także agregaty uprawowo-siewne, kosiarki dyskowe i zgrabiarki, przetrząsacze siana firmy Pottinger, ścinacze zielonek firmy Zamet i inne maszyny, które absolwenci szkół będą wykorzystywać zawodowo w swoich gospodarstwach rolnych (np. ZSCKR – Suwałki, Dobrocin, Stare Lubiejewo, Mokrzeszów, Widzew, Potoczek).

Bazą do kształcenia zawodowego są również pracownie wyposażone w nowoczesne urządzenia i sprzęty, spełniające wymagania do przeprowadzania egzaminów zawodowych. Są to m.in. pracownie: weterynaryjne, analityczno-chemiczne (np. ZSCKR – Zduńska Dąbrowa, Samostrzel, Stary Brześć, Nowy Targ), hodowli koni (ZSCKR – Mokrzeszów), gastronomiczne, komputerowe planowania żywienia i produkcji gastronomicznej, analizy żywności (np. ZSCKR – Bystra, Głębczyce, Rudka, Sokołów Podlaski, Gołdkowo, Brzostów), inżynierii środowiska i melioracji (ZSCKR – Nadróż), architektury krajobrazu (np. ZSCKR – Suwałki, Dobrocin, Mokrzeszów, Mieszko-wice). Warto nadmienić, że ZSCKR w Zduńskiej Dąbrowie posiada oborę edukacyjną z robotem udajowym i systemem zarządzania stadem. Ponadto ZSCKR w Rzemieniu i ZSCKR w Janowie dysponują halami uprawowymi pozwalającymi na wykonywanie ćwiczeń z zakresu

kształcenia praktycznego niezależnie od pory roku i panującej pogody.

Uczniowie, poza wiedzą i umiejętnościami związanymi z kierunkiem kształcenia, mogą zdobyć uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi. Najczęściej są to ciągniki, ale w niektórych zawodach przewidziano również na-

Szkoła rolnicza jest bardzo dobrym miejscem kształcenia dla wszystkich, którzy wiążą swoją przyszłość z mechanizacją rolnictwa

ukę jazdy samochodem. Do tego celu szkoły wyposażone zostały w place manewrowe i pojazdy służące do nauki jazdy.

Oferty edukacyjne szkół nierzadko wzbogacają innowacje pedagogiczne. Młodzież chętnie wybiera tzw. klasy mundurowe – strażackie, które umożliwiają uzyskanie wiedzy i nabycie umiejętności związanych z zapobieganiem zagrożeniom pożarowym, udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym (np. ZSCKR – Sokołów, Marszew, Dobrocin, Sejny). W ZSCKR w Potoczku realnie zaistniała idea straży pożarnej – powstała Ochotnicza Straż Pożarna dysponująca własnym samochodem pożarniczym. W ZSCKR w Siennicy Różanej funkcjonuje natomiast klasa realizująca

edukację wojskową. Ciekawymi innowacjami dającymi praktyczną wiedzę i umiejętności są też Enoturystyka – turystyka winiarska, Uprawa i wykorzystywanie roślin zielarskich, Zioła i przyprawy w kuchni (np. ZSCKR – Bystra, Oleszyce), Florystyka i dekorowanie wnętrz (ZSCKR Sokołów Podlaski), Programowanie systemów agrotechnicznych rolnic-

two precyzyjnego (ZSCKR Siennica Różana), Przetwórstwo spożywcze metodami tradycyjnymi (ZSCKR Rudka), Innowacyjne metody pozyskiwania i przetwarzania produktów rolnych (ZSCKR Sandomierz Mokoszyń). Realizowane są także programy ekologiczne – Zielone gospodarstwo, Ekokalejdoskop, Prowadzenie gospodarstwa ekologicznego (ZSCKR – Samostrzel, Hańczowa).

Rozwojowi intelektualnemu młodzieży, zgłębianiu wiedzy przedmiotowej, nabywaniu umiejętności praktycznych, zawodowych sprzyja możliwość rozwijania osobistych pasji, zainteresowań i własnych talentów.

W ZSCKR w Sokołowie Podlaskim prowadzone są zajęcia pn. *Teatr?*

Bazę dydaktyczną do kształcenia praktycznego stanowią m.in. szkolne gospodarstwa rolne, a także gospodarstwa rolników indywidualnych

Moja pasja... Szkolne teatry działają również w ZSCKR w Mokrzeszowie, Marszewie, Brzostowie, Starym Lubiejewie, Sichowie, Bystrej. Artystyczne pasje w dziedzinie fotografii młodzież rozwija m.in. w ZSCKR w Bogdańczowicach, Oleszycach, Nakle, Suwałkach, Jabłoni. Zespoły muzyczne – wokально-instrumentalne, taneczne – nie tylko ludowe, funkcjonują m.in. w ZSCKR w Potoczku, Bydgoszczy Samostrzelu, Brzostowie, Marszewie, Starym Brześciu, Zduńskiej Dąbrowie, Bielicach. Nauka jazdy konnej odbywa się w ZSCKR w Bobowicku, Mokrzeszowie, Brzostowie oraz Potoczku. W ZSCKR w Różańcu organizuje się warsztaty kulinarne dla rodziców i uczniów pn. *Mamy gotują z córkami*. W ramach warsztatów pod kierunkiem Mistrza Kuchni odbywają się cykliczne zajęcia pn. *Kuchnia azjatycka i kuchnia włoska*. W ZSCKR w Dobrocinie i Sejnach młodzież próbuje swoich sił w kowalstwie artystycznym, a w Głubczycach – dla przeciwwagi – w robótkach ręcznych. W ZSCKR w Jabłoni podziwiać można wytwory

rękodzielnicze, których autorami są uczniowie tutejszej szkoły.

Swoje pasje i talenty artystyczne – muzyczne, aktorskie oraz nabyte umiejętności zawodowe, np. kulinarne, młodzież prezentuje podczas imprez lokalnych, regionalnych i resortowych. Uczniowie promują wówczas swoje małe ojczyzny i regionalny folklor, integrują szkoły ze środowiskiem

Uczniowie resortowych szkół mają dodatkowe możliwości zdobycia umiejętności zawodowych przydatnych na rynku pracy

i rozwijają swoje umiejętności interpersonalne.

Uczniowie szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi odnoszą sukcesy w wielu konkursach, olimpiadach wiedzy i umiejętności oraz w turniejach sportowych. Największą popularnością cieszą się: Olimpiada Wiedzy i Umiejętności Rolniczych, Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Ergonomii i Bezpieczeństwie Pracy w Rolnictwie, Olimpiada Wiedzy o Żywności, Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o Ekologii i Ochronie Środowiska, Olimpiada Wiedzy o Odnawialnych Źródłach Energii. Nierzadko laureaci konkursów uzyskują indeksy szkół wyższych. Każdego roku Fundacja Edukacyjna Perspektywy ogłasza ranking najlepszych liceów i techników w Polsce. ZSCKR w Zduńskiej Dąbrowie od 19 lat jest notowany w tym rankingu, zajmując bardzo wysokie miejsca wśród szkół technicznych. W 2017 r. otrzymał miano *Złotej Szkoły*. Dobrą sławą cieszyły się też inne szkoły Ministra Rolnictwa, np. ZSCKR w Studzieńcu, Włodzowie i Hańczowej.

Przy tej okazji nie można oczywiście pominąć dokonań sportowych: w piłce nożnej (także dziewcząt z Bogdańczowic), badmintonie

(ZSCKR Głubczyce), tenisie stołowym (ZSCKR Jabłoń), podnoszeniu ciężarów (ZSCKR Dobryszycy) i zapasach (ZSCKR Karolewo). Nie byłoby to możliwe bez bardzo dobrej bazy sportowej – nowoczesnymi obiektami dysponują szkoły w Bydgoszczy, Janowie, Potoczku, Mieszkowicach, Sokołowie Podlaskim, Nowosielcach i w Kowalu.

Dla uczniów uczących się poza miejscem stałego zamieszkania wiele szkół resortowych oferuje zakwaterowanie w internacie. Wyremontowane, dobrze wyposażone internaty czekają na uczniów w Studzieńcu, Mieszkowicach, Karolewie, Mieczysławowie, Bogdańczowicach.

Wszystkie szkoły prowadzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zapewniają swoim uczniom poczucie bezpieczeństwa w każdym zakresie. Informacja ważna dla rodziców: skutecznie eliminowane są niepożądane zjawiska i zachowania wśród młodzieży. Prowadzone są zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne i wspierające młodzież w przygotowaniach do egzaminów. W szczególnych przypadkach uczniowie mogą skorzystać ze spotkań terapeutycznych z pedagogami i psychologami, które pomogą pomyślnie rozwiązać problemy wieku dorastania, niekiedy również problemy rodzinne. Szkoły organizują dla swoich wychowanków, w razie potrzeby, pomoc materialną.

Uczniowie resortowych szkół mają dodatkowe możliwości zdobycia umiejętności zawodowych przydatnych na rynku pracy, a także możliwość wyrównywania szans oraz rozwoju swoich zainteresowań, poprzez uczestnictwo szkół rolniczych w różnego rodzaju projektach finansowanych lub współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. W roku 2020 łącznie 46 zespołów szkół prowadzonych przez Ministra Rolnictwa

Uczniowie, poza wiedzą i umiejętnościami związanymi z kierunkiem kształcenia, mogą zdobyć uprawnienia do kierowania ciągnikami rolniczymi

i Rozwoju Wsi realizowało projekty przy udziale środków Unii Europejskiej. Szkoły wdrażają 33 projekty dotyczące Programu Erasmus+, 24 – Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 40 – Regionalnych Programów Operacyjnych, 5 – Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, a także projekty z innych programów, tj. łącznie trzy projekty z programów Interreg, funduszy norweskich i EOG oraz jeden projekt realizowany we współpracy z Podlaskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ze środków z Planu Operacyjnego 2020–2021 Planu Działania KSOW 2014–2020. Udział w projektach umożliwia szkołom organizację staży i praktyk dla uczniów w zagranicznych gospodarstwach oraz firmach, a także wymianę młodzieży. Młodzi beneficjenci oprócz doskonalenia zawodowego zdobywają praktykę zawodową, poszerzają swoje horyzonty i doskonalą umiejętności językowe. Poza Wielką Brytanią i Niemcami, wyjeżdżają do Grecji,

Portugalii, Irlandii, Włoch, Hiszpanii, Francji, a nawet Szwajcarii oraz na Słowację, Węgry i na Cypr. Projekty unijne pozwalają uczniom uzyskać dodatkowe umiejętności na kursach organizowanych w szkołach, m.in.: menagera gastronomii, carvingu (dekoracje z warzyw), barmana, baristy, kelnera, obsługi kas fiskalnych, a także inseminacji bydła i trzody chlewnej oraz kombajnisty.

Młodzież uczestniczy też w targach, wystawach rolniczych, seminariach, a także w kursach językowych i szkoleniach z przedmiotów zawodowych. Zadania realizowane w tych projektach dotyczą m.in. rozwoju przedsiębiorczości, zakładania działalności gospodarczej i świadczenia usług na rzecz gospodarstw rolnych, zabiegów profilaktycznych stosowanych w chowie i hodowli zwierząt, a także wykorzystywania alternatywnych źródeł energii. W ramach realizowanych projektów szkoły otrzymują także pomoce dydaktyczne oraz przebudowują i modernizują swoją bazę dydaktyczną.

Istotnym elementem wsparcia finansowego dla resortowych szkół jest także możliwość pozyskiwania przez nie środków zewnętrznych z krajowych programów wsparcia (tj. środki z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) oraz z programów rządowych (Aktywna Tablica, Wsparcie na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, Na-

- 316 uczniów z 45 szkół zostało objętych wsparciem w ramach rządowego programu pomocy uczniom niepełnosprawnym w formie dofinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2020–2022;

- cztery szkoły otrzymały pomoc w ramach realizacji Priorytetu 3. Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, dotyczącego wspie-

jednostkami budżetowymi. Ich działalność jest finansowana ze środków określonych w planie wydatków na dany rok budżetowy. W ramach swoich kompetencji Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi corocznie podejmuje intensywne działania, których celem jest zapewnienie tym placówkom odpowiednich warunków finansowych niezbędnych do ich bieżącego funkcjonowania oraz rozwijania bazy dydaktycznej, tj. na zakup nowoczesnego sprzętu rolniczego i środków transportu, przebudowę pracowni dydaktycznych, termomodernizację budynków, budowę budynków socjalno-dydaktycznych, sal gimnastycznych i warsztatów szkolnych.

Szkoły rolnicze oferują różne formy kształcenia dla osób chętnych i zainteresowanych podwyższaniem bądź zmianą kwalifikacji zawodowych, przez co stanowią swoiste centrum edukacji rolniczej w środowisku. Dlatego w szkołach resortowych zostały powołane Centra Kształcenia Ustawicznego oferujące nie tylko kształcenie dla młodzieży, ale także dla osób dorosłych, w tym rolników chcących zdobywać dodatkową wiedzę, oraz dla tych, którzy poszukują możliwości nabycia innych uprawnień.

Centra Kształcenia Ustawicznego organizują głównie kwalifikacyjne kursy zawodowe umożliwiające osobom dorosłym zdobywanie poszczególnych kwalifikacji zawodowych przewidzianych w danym zawodzie, a także inne formy kursów umożliwiających uzyskanie i uzupełnianie wiedzy niezbędnej do prowadzenia nowoczesnego gospodarstwa rolnego.

**Departament Oświaty
i Polityki Społecznej Wsi MRiRW
tel. 22 623 15 75**

Zdjęcia: Volodymyr.Stock.adobe.com,
Kroko021.Stock.adobe.com,
Halfpoint.Stock.adobe.com,
Fotolia, archiwum MRiRW

Dla uczących się poza miejscem stałego zamieszkania wiele szkół resortowych oferuje zakwaterowanie w internacie. Wyremontowany, dobrze wyposażony internat czeka m.in. na uczniów ZSCKR w Bogdańczowicach

rodowy Program Rozwoju Czytelnictwa). Dzięki tym środkom szkoły Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi stają się nowoczesnymi ośrodkami edukacji, które dysponują bazą dydaktyczną z najnowszym wyposażeniem i pomocami dydaktycznymi dla uczniów.

W 2020 r.:

- pięć szkół otrzymało dofinansowanie z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na realizację projektów związanych z termomodernizacją budynków szkolnych, budową kotłowni gazowej, rewitalizację i rekonstrukcję szaty roślinnej oraz drzewostanu, modernizację zbiorników wodnych i działania z zakresu edukacji ekologicznej;

rania w latach 2016–2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów czytelnictwem, w tym zakup nowości wydawniczych (niebędących podręcznikami). Łącznie wsparciem z programu w latach 2016–2020 zostało objętych 49 szkół;

- 49 techników funkcjonujących w ramach ZSCKR uzyskało wsparcie w ramach rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020–2024 (Aktywna tablica).

Szkoły rolnicze prowadzone i nadzorowane przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi są państwowymi

Jak ochronić drób przed grypą ptaków

Grypa ptaków (AI – *Avian influenza*), dawniej pomór drobiu (FP – *Fowl plaque*), należy do chorób zwierząt listy OIE jako **niezwykle zakaźna i zaraźliwa choroba wirusowa drobiu**, która może powodować śmiertelność do 100%. Na zakażenie wirusami grypy ptaków podatne są prawie wszystkie gatunki ptaków zarówno domowych (drób), jak i dzikich wolno żyjących.

Stożenie wrażliwości poszczególnych gatunków jest zróżnicowany:

- kury i indyki – duża wrażliwość na zakażenie, występowanie klinicznej postaci choroby;
- kaczki i gęsi – wrażliwość na zakażenie wszystkimi szczepami wirusa AI, ale tylko niektóre bardzo zjadliwe wirusy wywołują kliniczną postać choroby. Drób wodny uważa się za potencjalny rezerwuar i źródło wirusa dla drobiu;
- perliczki, przepiórki, bażanty i kuropatwy – wrażliwość podobna jak u kur i indyków;

- strusie – u strusi występują objawy oddechowe i nerwowe, biegunka, osłabienie i upadki 20–30%. Emu jest mniej wrażliwe, nie występują objawy kliniczne ani upadki;
- ptaki trzymane w klatkach, włączając papugowate i śpiewające – wirusy AI izolowane na całym świecie od dzikich i egzotycznych ptaków nie były dotąd stwierdzone u ptaków trzymanych w klatkach.

Wirus grypy ptaków może zachowywać aktywność w środowisku kurnika przez 5 tygodni, zatem istotne jest przy podejrzeniu lub

stwierdzeniu choroby zabezpieczenie pomieszczeń, sprzętu, nawozu oraz dokładne ich oczyszczenie i odkażenie. Wirusy grypy są wrażliwe na powszechnie stosowane środki dezynfekcyjne oraz detergenty. Niszczy je również obróbka termiczna (smażenie, gotowanie).

Zakażenie następuje głównie drogą oddechową i pokarmową. Najbardziej prawdopodobnym źródłem zakażenia drobiu domowego jest bezpośredni lub pośredni kontakt z wędrującymi ptakami dzikimi, zwykle ptactwem

Na zakażenie wirusami grypy ptaków podatne są prawie wszystkie gatunki ptaków zarówno domowych (drób), jak i dzikich wolno żyjących

Karmienie i pojenie drobiu powinno odbywać się w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie

wodnym. Rozprzestrzenianie wirusa może następować również poprzez zanieczyszczoną paszę, wodę, nawóz, ściółkę, sprzęt i środki transportu. Ważną rolę w rozprzestrzenianiu wirusa grypy ptaków odgrywa człowiek, który poprzez zanieczyszczone ubranie, obuwie, sprzęt i produkty może przyczynić się do rozsiewania choroby.

Ważne jest, aby odpowiednio chronić drób przed zakażeniem – ma to znaczenie gospodarcze zarówno o charakterze lokalnym (konieczność likwidacji stad), jak i globalnym (zamykanie rynków zagranicznych dla polskiego drobiu i produktów drobiowych).

■ Zalecenia dla drobnotowarowych hodowców drobiu

- Karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie.
- Przechowywanie drobiu na ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem uniemożliwienia kontaktów z dzikim ptactwem.
- Odizolowanie od innego drobiu, kaczek i gęsi.

- Przechowywanie paszy, w tym zielonki, w pomieszczeniach zamkniętych lub pod szczelnym przykryciem uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem.

- Unikanie pojenia ptaków i czyszczenia kurników wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek).

- Zgłaszanie lekarzowi weterynarii, wójtowi, burmistrzowi i innym organom władzy lokalnej zaobserwowanego spadku nieśności lub nagłych zwiększonych padnięć drobiu.

- Po każdym kontakcie z drobiem lub ptakami dzikimi umycie rąk wodą z mydłem.

- Używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu.

- Osoby utrzymujące drób w chowie przyzagrodowym nie mogą być zatrudnione w przemysłowych fermach drobiu.

■ Zalecenia dla hodowców gołębi

- Karmienie i pojenie gołębi w sposób wykluczający dostęp ptaków dzikich.

- Przechowywanie paszy w pomieszczeniach zamkniętych lub pod szczelnym przykryciem uniemożliwiającym kontakt z dzikim ptactwem.

■ Zalecenia dla przemysłowych producentów drobiu

- Przechowywanie ptaków w odosobnieniu (obowiązkowo w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków) lub na wolnej, ogrodzonej przestrzeni, pod warunkiem ograniczenia kontaktu z dzikim ptactwem.

- Karmienie i pojenie drobiu w pomieszczeniach zamkniętych, do których nie mają dostępu ptaki dzikie.

- Zielonki stosowane w karmieniu drobiu wodnego (kaczki i gęsi), szczególnie w okresie wiosennych oraz jesiennych wędrówek dzikich ptaków, nie mogą pochodzić z terenów wysokiego ryzyka zanieczyszczenia ich wirusem wysoce zjadliwej grypy ptaków, z okolic zbiorników wodnych, bagien i innych miejsc stanowiących ostoję ptaków dzikich.

- Szczelne przykrycie pojemników z karmą i wodą do picia lub przechowywanie ich wewnątrz budynków, a także unikanie pojenia ptaków i czyszczenia pomieszczeń wodą pochodzącą spoza gospodarstwa (głównie ze zbiorników wodnych i rzek).

- Ograniczenie przemieszczania się osób postronnych oraz zwierząt pomiędzy obiektami, w których przechowywana jest karma dla zwierząt a obiektami, gdzie bytuje drób.

- Rozłożenie przed wejściami do budynków, gdzie utrzymywany jest drób, mat nasączonych środkiem dezynfekcyjnym.

- Wprowadzenie zakazu wjazdu pojazdów na teren fermy poza działaniami koniecznymi, np. dowóz paszy, odbiór drobiu do rzeźni lub przez zakład utylizacyjny.

- Obowiązkową dezynfekcję pojazdów wjeżdżających.
- Rozłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem i wejściem na teren gospodarstwa.
- Używanie odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przy czynnościach związanych z obsługą drobiu.
- Wprowadzenie obowiązku przeprowadzania dokładnego mycia i dezynfekcji rąk przed wejściem do obiektów, w których utrzymuje się drób.
- Brak kontaktu pracowników ferm drobiu z innym ptactwem, np. kurami, gołębiami.

■ **Dodatkowe zalecenia Głównego Lekarza Weterynarii**

- Słomę, która będzie wykorzystywana w chowie ściółkowym należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa (trzymać w zamkniętych pomieszczeniach, zadasyżić itp.).
- Należy regularnie przeglądać wszelkie połączenia i rury (silosy paszowe) pod kątem obecności zanieczyszczeń np. odchodami dzikich ptaków.
- Należy eliminować wszelkie możliwe do usunięcia nieszczelności budynków inwentarskich (umieścić siatki w oknach i otworach, zabezpieczyć kominy wentylacyjne).

- Nie należy tworzyć sztucznych zbiorników wodnych na terenie gospodarstwa (np. oczka wodne), a istniejące należy zabezpieczyć przed dostępem dzikiego ptactwa.
- Nie należy dokarmiać dzikiego ptactwa na terenie gospodarstwa (usunąć karmniki).
- Jeżeli na terenie gospodarstwa znajdują się drzewa owocowe, należy jak najczęściej usuwać opadłe owoce.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcia: Creaturart.Stock.adobe.com,
JackF.Stock.adobe.com

Import zwierząt z Unii do Wielkiej Brytanii

Pytania i odpowiedzi

Poniżej zaprezentowano zestaw pytań i odpowiedzi na temat obowiązujących od 1 stycznia 2021 r. nowych zasad związanych z importem żywych zwierząt z Unii Europejskiej do Wielkiej Brytanii.

Posiadam zezwolenie dla przewoźnika, licencję dla kierowców/konwojentów i świadectwo dla środka transportu, które zostały wydane przez państwo członkowskie UE (poza Wielką Brytanią). Czy są one ważne w Wielkiej Brytanii?

Nie, wspomniane dokumenty po 31 grudnia 2020 r. nie obowiązują w Wielkiej Brytanii. Przewoźnicy wjeżdżający do Wielkiej Brytanii lub przejeżdżający przez nią koleją, drogą, statkiem lub samolotem (w tym przez Eurotunel), muszą uzyskać zezwolenie dla przewoźnika, licencję dla kierowców/konwojentów i świadectwo dla środka transportu od odpowiednich organów delegowanych w Wielkiej Brytanii lub Irlandii Północnej. Więcej informacji na temat składania wniosków można

uzyskać, kontaktując się z APHA pod adresem e-mail: CITCarlisle@apha.gov.uk lub DAERA – <https://www.daera-ni.gov.uk/contact>.

Posiadam zezwolenie dla przewoźnika, licencję dla kierowców/konwojentów i świadectwo wydane dla środka transportu, które zostały wydane przez państwo członkowskie UE (poza Wielką Brytanią). Czy są one ważne w Irlandii Północnej?

Tak, wymienione dokumenty pozostały ważne w Irlandii Północnej po 31 grudnia 2020 r., zgodnie z Protokołem Irlandii Północnej.

Jak uzyskać zezwolenie przewoźnika, licencję dla kierowców/konwojentów i świadectwo dla środka transportu, które są ważne do użytku w Wielkiej Brytanii?

Przewoźnicy z UE, którzy chcą przewieźć żywe zwierzęta do Wielkiej Brytanii koleją, drogą, statkiem lub samolotem (w tym Eurotunel) po 31 grudnia 2020 r., muszą złożyć wnioski do odpowiednich organów delegowanych do wydawania licencji dla kierowców/

konwojentów i świadectw dla środków transportu oraz do APHA w przypadku zezwolenia dla przewoźnika. Aby ubiegać się o zezwolenie dla przewoźnika, podmiot musi mieć przedstawicielstwo w Wielkiej Brytanii. Więcej informacji na temat składania wniosków można uzyskać, kontaktując się z APHA pod adresem e-mail: CITCarlisle@apha.gov.uk.

Co oznacza „przedstawicielstwo” w Wielkiej Brytanii?

Aby uzyskać zezwolenie dla przewoźnika wydane w Wielkiej Brytanii, wnioskodawcy muszą mieć siedzibę (np. mieszkać w Wielkiej Brytanii) lub być reprezentowani w Wielkiej Brytanii. Aby potwierdzić, że masz siedzibę w Wielkiej Brytanii, musisz podać APHA swój adres w Wielkiej Brytanii i pełne dane kontaktowe. Jeżeli osoba lub firma zapewnia reprezentację w Twoim imieniu, będziesz musiał podać APHA imię i nazwisko osoby lub firmy, pełny adres w Wielkiej Brytanii i pełne dane kontaktowe.

Reprezentacja w Wielkiej Brytanii może mieć jedną z następujących form:

- agent w Wielkiej Brytanii (GB agent),
- przewoźnik w Wielkiej Brytanii (GB transporter),
- biznes w Wielkiej Brytanii (GB business),
- GB individual.

Czy muszę uzyskać licencję dla kierowców/konwojentów w Wielkiej Brytanii, czy licencja wydana przez państwo członkowskie UE będzie uznana jako dowód, że posiadam kwalifikacje?

Licencje dla kierowców/konwojentów wydane w UE nie są ważne w Wielkiej Brytanii po 31 grudnia 2020 r. Dlatego należy przejść szkolenie i ocenę w Wielkiej Brytanii, aby uzyskać nową licencję dla kierowców, konwojentów od odpowiedniego organu delegowanego w GB.

Czy Wielka Brytania uzna irlandzkie licencje dla kierowców, konwojentów w ramach umowy o wspólnym obszarze podróży?

Umowa o wspólnej podróży nakłada na Wielką Brytanię i Irlandię zobowiązanie do zapewnienia swoim obywatelom prawa do osiedlania się i pracy na obu terytoriach. Wielka Brytania wprowadziła postanowienie o uznaniu szkolenia przeprowadzonego w Irlandii za równoważne ze szkoleniem w Wielkiej Brytanii, w celu przyznania kierowcy i osobie towarzyszącej certyfikatów kompetencji. Aby ubiegać się o licencję dla kierowców/konwojentów w Wielkiej Brytanii musisz dostarczyć kopię swojej ważnej licencji dla kierowców/konwojentów wydanej w Irlandii, kopię przeprowadzonego szkolenia i oceny, która wskaże gatunek zwierząt, które pozwolono Ci przewozić oraz jakiego rodzaju

podróże możesz odbywać. W celu uzyskania dalszych informacji oraz formularza zgłoszeniowego prosimy o kontakt z APHA.

Czy muszę zabrać swój pojazd do Wielkiej Brytanii w celu uzyskania świadectwa dla środka transportu?

Świadectwa dla środka transportu wydane przez państwo członkowskie nie są ważne w Wielkiej Brytanii po 31 grudnia 2020 r. Dlatego będziesz musiał przywieźć swój pojazd do Wielkiej Brytanii w celu kontroli przez odpowiednią delegowaną instytucję. Więcej informacji na temat składania wniosków można uzyskać kontaktując się z APHA.

Czy mogę posiadać zarówno brytyjską, jak i unijną wersję zezwolenia dla przewoźnika, licencji dla kierowców/konwojentów i świadectwa dla środków transportu?

Po 31 grudnia 2020 r. możliwe jest przechowywanie obu wersji dokumentacji, ponieważ Wielka Brytania nie jest już traktowana jako państwo członkowskie UE.

Czy do przemieszczania się z Unii Europejskiej do Wielkiej Brytanii potrzebuję dziennika podróży?

Jeśli przewożysz bydło, owce, świny, kozy i niezarejestrowane koniowate w podróży trwającej ponad

8 godzin z Unii Europejskiej lub kraju trzeciego do Wielkiej Brytanii w związku z działalnością gospodarczą, będziesz potrzebować dziennika podróży. Obejmuje to przejazdy kolejną, drogą morską, lotniczą lub drogową (w tym Eurotunel).

Czy do transportu samolotem jest wymagany dziennik podróży?

Jeżeli całkowity czas podróży od miejsca wyjazdu w Unii Europejskiej lub kraju trzeciego do Wielkiej Brytanii przekracza 8 godzin, wymagany jest dziennik podróży zatwierdzony przez APHA.

Czy dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze państw członkowskich będą akceptowane w Wielkiej Brytanii?

Nie. Dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze państw członkowskich nie są po 31 grudnia 2020 r. akceptowane w Wielkiej Brytanii. Osobny dziennik podróży zatwierdzony przez właściwe władze w Wielkiej Brytanii, jest potrzebny do podróży w Wielkiej Brytanii. Dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze Wielkiej Brytanii i państw członkowskich są wymagane podczas całej podróży.

Potrzebuję dziennika podróży na podróż odbywającą się z Unii Europejskiej do Wielkiej Brytanii już w 2021 r. Gdzie mam złożyć wniosek o zezwolenie?

Jeśli zwierzęta podróżują z Unii Europejskiej do Wielkiej Brytanii, musisz uzyskać dziennik podróży przed podróżą – jeśli Twoja podróż rozpoczyna się w Unii Europejskiej i kończy w Wielkiej Brytanii, musisz uzyskać zgodę na swój dziennik podróży w państwie członkowskim pochodzenia przesyłki oraz od Agencji ds. Zdrowia Zwierząt i Roślin (APHA), aby odbyć całą podróż.

Z jakim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem podróży muszę złożyć wniosek do APHA o dziennik podróży?

Dzienniki podróży należy złożyć na co najmniej dwa dni robocze przed podróżą.

Gdzie mogę zwrócić mój dziennik podróży po zakończeniu podróży?

Wszystkie dzienniki podróży należy zwrócić do odpowiedniego organu zatwierdzającego w ciągu 30 dni od odbycia podróży:

- dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze Wielkiej Brytanii należy zwrócić do APHA,
- dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze Północnej Irlandii należy zwrócić do DAERA,
- dzienniki podróży zatwierdzone przez właściwe władze państw członkowskich należy zwrócić właściwemu organowi w państwie członkowskim UE, które wyraziło zgodę na odbycie podróży.

Mam zarejestrowanego konia w jednym z państw członkowskich. Jakie zmiany nastąpiły po zakończeniu okresu przejściowego 31 grudnia 2020 r.?

Od stycznia 2021 r. nowe wymagania importowe mają zastosowanie do żywych zwierząt, w tym koniowatych. Przewoźnicy z Unii Europejskiej muszą posiadać zezwolenie dla przewoźnika, licencję dla kierowców/konwojentów oraz ważne świadectwo dla środka transportu wydane przez władze Wielkiej Brytanii. Wnioski o dzienniki podróży dla niezarejestrowanych koni podróżujących dłużej niż 8 godzin należy składać do APHA w przypadku każdej podróży kończącej się w Wielkiej Brytanii lub tranzytu przez nią, przed podróżą. Zezwolenia dla przewoźnika, licencje dla kierowców/konwojentów, świadectwa dla środków transportu i dzienniki podróży wydane przez państwo członkowskie Unii Europejskiej nie są już ważne do użytku w Wielkiej Brytanii.

Główny Inspektorat Weterynarii
tel. 22 623 17 17

Zdjęcie: M.mphoto.Stock.adobe.com

Realizacja PO „Rybacktvo i Morze”

Nasz kraj od 2004 r. ma pełny dostęp do unijnych funduszy, w tym obecnie do Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMR). Na realizację Programu Operacyjnego „Rybacktvo i Morze” w latach 2014–2020 Polska otrzymała ponad 531 mln euro z EFMR. Wraz z wkładem z budżetu krajowego (ok. 179 mln euro) mamy do dyspozycji 710 mln euro. Z pieniędzy tych korzystają gospodarstwa zajmujące się hodowlą ryb, przetwórcy, armatorzy statków połowowych, a także – co dla wielu może być zaskakujące – gminy i lokalne społeczności.

Wsparcie na rozwój akwakultury i rybołówstwa

Według stanu na 31 stycznia 2021 r., pomoc finansową w ramach Programu Operacyjnego „Rybacktvo i Morze” otrzymało:

- 227 podmiotów w zakresie inwestycji na obiektach chowu i hodowli ryb;
- 190 armatorów i właścicieli statków rybackich w zakresie poprawy zdrowia, higieny i bezpieczeństwa pracy na statku rybackim;
- 98 podmiotów w zakresie inwestycji dotyczących przetwórstwa produktów rybołówstwa i akwakultury.

Pomoc w czasie pandemii

Z powodu ograniczeń wywołanych pandemią COVID-19, podmioty

z sektora rybołówstwa i akwakultury mają dostęp do rekompensat pochodzących z Programu Operacyjnego „Rybacktvo i Morze” w ramach działań:

- 1.10 Tymczasowe zaprzestanie działalności;
- 2.8 Środki dotyczące zdrowia publicznego;
- 5.1 Plany produkcji i obrotu;
- 5.2 Dopłaty do składowania (planowany nabór wniosków o dofinansowanie);
- 5.4 Przetwarzanie produktów rybołówstwa i akwakultury.

W związku z podjęciem powyższych działań do 20 lutego 2021 r.:

- złożono 2178 wniosków o dofinansowanie na kwotę 456 774 987,54 zł;
- podpisano 1982 umowy na kwotę 327 868 206,32 zł;
- zrealizowano płatności dla 1785 projektów na kwotę 276 757 515,94 zł.

Departament Rybołówstwa MRiRW
tel. 22 583 89 00

Zdjęcie: Konrad Uznański.Stock.adobe.com

Wykorzystanie środków Programu Operacyjnego „Rybacktvo i Morze” na lata 2014–2020

Rekompensaty za klęski żywiołowe lub ASF

Rolnicy, którzy ponieśli w gospodarstwach straty spowodowane klęskami żywiołowymi bądź wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń, mogą od 11 marca 2021 r. składać w ARiMR wnioski o wsparcie finansowe z PROW 2014–2020.

O pomoc w ramach działania *Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej* mogą ubiegać się rolnicy, którzy ponieśli szkody spowodowane przez co najmniej jedną z następujących klęsk żywiołowych: powódź, deszcz nawalny, suszę, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, obsunięcie się ziemi, lawinę, grad, huragan czy uderzenie pioruna. Ponadto o wsparcie mogą wnioskować rolnicy, którym powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji nakazał zabicie świń lub zniszczenie zwłok świń w celu zwalczania ASF.

Dotacje są dostępne dla tych, którzy ponieśli straty w roku, w którym jest składany wniosek o przyznanie pomocy lub co najmniej w jednym z dwóch lat poprzednich.

Wysokość strat w uprawach rolnych, zwierzętach gospodarskich czy rybach uprawniająca do

starania się o pomoc musi wynieść co najmniej 30% średniej rocznej produkcji rolnej oraz straty te muszą dotyczyć składnika gospodarstwa, którego odtworzenie wymaga poniesienia kosztów kwalifikujących się do objęcia wsparciem. Wysokość poniesionych strat, jakie powstały w gospodarstwie, określa komisja powołana przez wojewodę.

Natomiast w przypadku wystąpienia ognisk afrykańskiego pomoru świń o pomoc mogą ubiegać się rolnicy, którym powiatowy lekarz weterynarii nakazał zabicie świń lub zniszczenie ich zwłok w celu zwalczania ASF, a w dniu wydania tej decyzji świnie stanowiły co najmniej 30% świń będących w posiadaniu tego gospodarza.

Maksymalna kwota wsparcia, jaką może otrzymać rolnik w całym okresie realizacji PROW 2014–2020,

wynosi do 300 tys. zł, z tym że nie może przekroczyć ona poziomu 80% kosztów kwalifikowanych.

W przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych dotacja może być przyznana na inwestycje odtwarzające zniszczone składniki gospodarstwa, np. na odtworzenie plantacji wieloletnich, sadów, odbudowę zniszczonych budynków czy zakup nowych maszyn lub urządzeń rolniczych. Z kolei rolnik, którego gospodarstwo zostało poszkodowane przez ASF, rekompensatę może otrzymać na inwestycje niezwiązane z produkcją świń.

Wnioski do 31 grudnia 2021 r. przyjmują oddziały regionalne ARiMR. Można je składać osobiście, drogą elektroniczną lub rejestrowaną przesyłką pocztową. Dokumenty można również złożyć za pośrednictwem biur powiatowych działających na terenie właściwego oddziału regionalnego.

**Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90**

Zdjęcie: IMAGE'IN.Stock.adobe.com

ARiMR przypomina: wypalanie traw grozi utratą dopłat

Z nastaniem przedwiośnia rośnie zagrożenie pożarowe związane z wypalaniem traw. Warto przypomnieć, że proceder ten jest niezgodny z prawem i grożą za niego surowe sankcje karne oraz cofnięcie dopłat wypłacanych przez ARiMR.

Zakaz wypalania gruntów rolnych jest jednym z warunków, których rolnicy muszą przestrzegać, aby móc ubiegać się o płatności bezpośrednie oraz płatności obszarowe w ramach PROW 2014–2020

Jak groźny jest pożar łąk można było przekonać się wiosną ubiegłego roku, kiedy płonęły tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego, a akcja gaśnicza trwała kilkanaście dni. Mimo że od wielu lat ARiMR, Straż Pożarna i inne instytucje przestrzegają przed wypalaniem traw, co roku znajdują się osoby, które lekceważąc te apele za nic mają stwarzanie bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz zwierząt, a także niszczenie środowiska naturalnego.

■ Pozytywne skutki wypalania traw to mit

Wbrew obiegowej opinii wypalanie nie powoduje bujniejszego odrostu

traw. Nie poprawia też jakości gleby. Co więcej, w znacznym stopniu obniża wartość plonów. Po przejściu pożaru gleba staje się jałowa i potrzebuje nawet kilku lat, aby powrócić do stanu sprzed katastrofy.

Pożar jest tragiczny w skutkach dla całego ekosystemu – zniszczona zostaje nie tylko warstwa życiodajnej próchnicy, giną również zwierzęta. Podpalanie traw bywa często przyczyną pożarów lasów i zabudowań gospodarczych, w których życie tracą także ludzie.

■ Surowe kary – grzywna, a nawet więzienie

Zakaz wypalania traw określony został w ustawach o ochronie

przyrody oraz o lasach, a Kodeks wykroczeń przewiduje za to karę nagany, aresztu lub grzywny, której wysokość może wynieść od 5 tys. do 20 tys. zł. Co więcej, jeśli w wyniku podpalenia trawy dojdzie do pożaru, który spowoduje zagrożenie utraty zdrowia lub życia wielu osób albo zniszczenia mienia wielkich rozmiarów, wtedy sprawca – zgodnie z zapisami Kodeksu karnego – podlega karze pozbawienia wolności nawet do 10 lat.

■ Wypalanie traw to też ryzyko utraty dopłat

Oprócz wspomnianych sankcji wypalającemu grożą również dotkliwe kary, które nakładać może Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zakaz wypalania gruntów rolnych jest jednym z warunków, których rolnicy zobligowani są przestrzegać, aby móc ubiegać się o płatności bezpośrednie oraz płatności obszarowe w ramach PROW 2014–2020. W przypadku jego złamania ARiMR może nałożyć na rolnika karę finansową zmniejszającą wszystkie otrzymywane przez niego płatności o 3%. W zależności od stopnia winy, może zostać ona obniżona do 1% bądź zwiększona do 5%. Jeszcze wyższe sankcje przewidziane są dla tych, którzy świadomie wypalają grunty rolne – muszą oni liczyć się z obniżeniem płatności nawet o 25%. Agencja może również pozbawić rolnika całej kwoty płatności bezpośrednich za dany rok, jeśli stwierdzone zostanie uporczywe wypalanie przez niego traw.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Fotolia

Pierwszy nabór wniosków

o przyznanie pomocy na tworzenie krótkich łańcuchów dostaw

Od 29 marca do 12 maja br. ARiMR będzie przyjmować wnioski o wsparcie w ramach działania *Współpraca* na tworzenie krótkich łańcuchów dostaw. Pomoc finansowana jest z budżetu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

O takie wsparcie mogą ubiegać się grupy operacyjne na rzecz innowacji (EPI). W skład grupy musi wchodzić co najmniej pięciu rolników i każdy z nich musi spełniać wymagania określone w przepisach o prowadzeniu działalności:

- w ramach dostaw bezpośrednich lub
- przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej, lub
- w ramach rolniczego handlu detalicznego, lub

- w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, lub
- w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, w zakresie co najmniej jednego z rodzajów działalności określonych w dziale 10. i 11. Polskiej Klasyfikacji Działalności.

Grupa EPI może posiadać zdolność prawną, a w przypadku gdy jej nie ma – działać na podstawie zawartej w formie pisemnej umowy spółki cywilnej albo innej umowy. Podmioty wchodzące w skład grupy deklarują wspólną realizację operacji, ubieganie się o przyznanie

pomocy i mogą być reprezentowane w tym zakresie przez jednego przedstawiciela. Grupa taka musi mieć nadany numer identyfikacyjny w krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności. Co do zasady, grupy składają się z niewielkiej liczby podmiotów gospodarczych współpracujących ze sobą na rynkach lokalnych. Podmioty te działając na danym terenie będą tworzyć więzi społeczne między producentami, przetwórcami i konsumentami. To prowadzi do skrócenia łańcucha dostaw, co z kolei przekłada się na poprawę jakości produktów – towar szybciej trafia do konsumenta więc jest świeższy, a także na niższą cenę, którą musi zapłacić konsument – pomiędzy

Do 12 maja ARiMR będzie przyjmować wnioski o wsparcie w ramach działania „Współpraca” na tworzenie krótkich łańcuchów dostaw

producentem a nabywcą może być tylko jeden pośrednik. Wsparcie będzie można otrzymać na utworzenie krótkiego łańcucha dostaw, np. poprzez metody organizacji produkcji, transportu lub marketingu produktów rolno-spożywczych. Może być ono przyznane m.in. na:

- budowę, przebudowę lub remont obiektów albo infrastruktury;
- zakup lub instalację nowych maszyn lub urządzeń – w tym środków transportu;
- zakup lub instalację wyposażenia;
- odpłatne korzystanie z maszyn, urządzeń, środków transportu, wyposażenia i nieruchomości w związku z realizacją operacji;

- zakup środków produkcji;
- koszty ogólne i bieżące.

Pomoc jest przyznawana w formie płatności zryczałtowanej. W okresie realizacji PROW na lata 2014–2020 dana grupa może otrzymać ją tylko raz, a jej wysokość wynosi:

- 325 tys. zł – w przypadku, gdy w ramach planowanej do realizacji operacji ma zostać zakupiony środek transportu;
- 280 tys. zł – w pozostałych przypadkach.

Budżet w ramach działania wynosi ponad 23 mln zł.

Obecny nabór wniosków różni się od poprzednich w ramach działania *Współpraca* tym, że można

w nim uzyskać pomoc jedynie na utworzenie krótkiego łańcucha dostaw. We wcześniejszych trzech naborach zakres przyznawania wsparcia obejmował szeroko rozumiane projekty innowacyjne w rolnictwie.

Wnioski o przyznanie pomocy wraz z wymaganymi dokumentami przyjmuje Centrala ARiMR. Można je złożyć osobiście lub przez pełnomocnika, a także w formie dokumentu elektronicznego wysłanego za pośrednictwem platformy ePUAP lub przesyłką rejestrowaną, nadaną w placówce Poczty Polskiej.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: WavebreakmediaMicro.Stock.adobe.com

Pożyczki dla producentów świń na obszarach objętych ASF znów dostępne

ARiMR wznowiła udzielanie nieoprocentowanych pożyczek na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych dla producentów świń, którzy utrzymywali stada na obszarach objętych afrykańskim pomorem świń (ASF).

Pożyczki udzielane są w ramach środków przewidzianych na ten cel w planie finansowym Agencji na dany rok, a ich wypłata następuje w terminie do 30 dni od wydania decyzji.

Maksymalny okres spłaty pożyczki to 10 lat, a jej wysokość uzależniona jest od kwoty zobowiązań cywilnoprawnych, liczby stad oraz średniorocznej liczby świń utrzymywanej w 2016 r. w danym stadzie, a także od wysokości dostępnego limitu *de minimis* w rolnictwie.

Nabór wniosków o pożyczkę prowadzony jest w trybie ciągłym. Można je składać do kierownika biura powiatowego ARiMR właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę producenta świń.

Pożyczka jest nieoprocentowana, a ARiMR nie pobiera prowizji za jej udzielenie. Spłata zobowiązania następuje w ratach miesięcznych albo kwartalnych, w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłaty, stanowiącym załącznik do umowy zawieranej pomiędzy ARiMR a pożyczkobiorcą.

Zasady udzielania, formularz wniosku oraz wzór umowy dostępne są na stronie Agencji w zakładce *Pomoc krajowa*.

Ten rodzaj wsparcia został uruchomiony w 2017 r. Dotychczas Agencja udzieliła 642 pożyczki na kwotę nieco ponad 110 mln zł.

Biuro Prasowe ARiMR
tel. 22 318 40 90

Zdjęcie: Szewczykus.Stock.adobe.com

Pożyczka jest nieoprocentowana, a ARiMR nie pobiera prowizji za jej udzielenie

Dobry rok dla eksportu polskiej żywności

Polscy przedsiębiorcy działający w branży rolno-spożywczej nawet w czasie pandemii koronawirusa bardzo dobrze radzą sobie na rynku międzynarodowym. Potwierdza to wzrost przychodów uzyskanych ze sprzedaży zagranicznej przez krajowych przedsiębiorców w 2020 r. przy utrzymaniu tempa wzrostu na poziomie z roku 2019.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2020 r. wpływy z eksportu rosły w tempie szybszym niż wydatki ponoszone na import, co skutkowało dalszym przyrostem dodatniego salda obrotów handlowych. Dobre wyniki w eksporcie artykułów rolno-spożywczych pozwalają na zagospodarowanie nadwyżek żywności produkowanej w Polsce. Są ważnym źródłem przychodów dla polskiego

przemysłu spożywczego, co pośrednio wpływa na gospodarkę całego kraju.

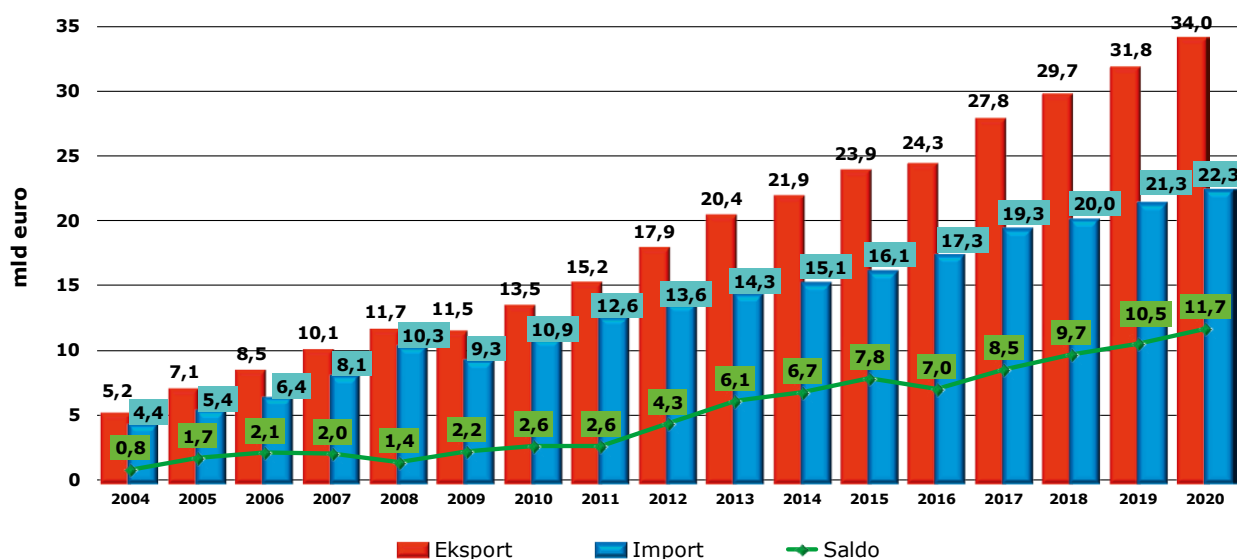
W 2020 r. sprzedaż artykułów rolno-spożywczych za granicę osiągnęła nienotowany dotąd poziom 34 mld euro (151 mld zł), o 2,2 mld euro wyższy niż rok wcześniej (wzrost o 7% w porównaniu z rokiem 2019) i ponad sześciokrotnie wyższy niż w roku 2004, tj. w roku akcesji Polski do UE. Na wzrost eksportu miały wpływ przede wszystkim bardzo dobre wyniki sprzedaży zagranicznej w pierwszym kwartale oraz w drugiej połowie 2020 r. Do wzrostu eksportu w znacznym stopniu przyczynił się korzystny dla eksporterów kurs złotego względem euro i dolara amerykańskiego, co sprzyjało konkurencyjności

cenowej polskich produktów rolno-spożywczych na rynku międzynarodowym.

Jednocześnie import towarów rolno-spożywczych wyniósł 22,3 mld euro i był o 4,9% wyższy niż przed rokiem. Dynamika wzrostu eksportu przewyższała tempo wzrostu importu, w rezultacie dodatnie saldo wymiany handlowej zwiększyło się w porównaniu z 2019 r. o 11,4%, osiągając 11,7 mld euro.

Wpływ na wyniki sprzedaży zagranicznej uzyskiwane przez krajowych eksporterów w 2020 r. miały także wyższe ceny produktów żywnościowych na rynku światowym. Świadczy o tym poziom indeksu cen żywności Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO). W 2020 r. średnia

Polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi w latach 2004–2020

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. – dane wstępne. Saldo obliczono na podstawie danych z dokładnością do kilku miejsc dziesiętnych.

wartość indeksu FAO wyniosła 98 pkt wobec 95 pkt w roku 2019¹.

W 2020 r. odnotowano wzrost udziału wpływów uzyskanych ze sprzedaży zagranicznej artykułów rolno-spożywczych w polskim eksporcie ogółem. W 2020 r. udział ten osiągnął 14,3% wobec 13,3% w roku 2019. Równocześnie udział sektora rolno-spożywczego w imporcie zwiększył się z 9,0% do 9,9%.

Uzyskiwane dobre wyniki w eksporcie towarów rolno-spożywczych świadczą o rosnących przewagach konkurencyjnych, mających przełożenie na wzrost znaczenia polskiej gospodarki żywnościowej na rynku globalnym.

Pozytywną tendencją jest utrzymujący się wzrost przychodów z eksportu na rynek unijny, którego kraje członkowskie są głównymi partnerami handlowymi Polski. W 2020 r. dostawy do krajów UE wygenerowały 27,2 mld euro (wzrost o 5%), co stanowiło 80% przychodów uzyskanych z eksportu towarów rolno-spożywczych ogółem.

Głównym partnerem handlowym Polski pozostawały Niemcy. Ekspert do tego kraju wyniósł 8,5 mld euro i był o 10% większy niż w 2019 r. Ważnymi odbiorcami polskich artykułów rolno-spożywczych były także: Wielka Brytania² (3,1 mld euro, wzrost o 10%), Niderlandy (1,9 mld euro, spadek o 4%), Francja (1,8 mld euro, wzrost o 8%), Włochy (1,7 mld euro, na poziomie z 2019 r.) oraz Czechy (1,5 mld euro, spadek o 2%).

Optymistyczną przesłanką jest dynamicznie rozwijający się eksport na rynki pozaunijne, który świadczy o postępującej dywersyfikacji handlu poprzez nawiązywanie nowych kontaktów handlowych i umacnianie już osiągniętych relacji biznesowych. Do krajów pozaunijnych

W strukturze towarowej wartości polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych dominowały mięso oraz przetwory mięsne

w 2020 r. wyeksportowano z Polski produkty rolno-spożywcze o wartości 6,8 mld euro wobec 5,8 mld euro przed rokiem (wzrost o 17%), w tym wpływy z eksportu do krajów Wspólnoty Niepodległych Państw wyniosły 1,7 mld euro, o 10% więcej niż rok wcześniej. Spośród krajów WNP największe przychody uzyskano ze sprzedaży na Ukrainę – 760 mln euro (wzrost o 27%), do Federacji Rosyjskiej – 567 mln euro (wzrost o 0,3%) oraz na Białoruś – 252 mln euro (spadek o 6%).

Wartość eksportu do pozostałych krajów (nienależących do UE i WNP) wzrosła o 19%, do 5,1 mld euro. Znaczącym odbiorcą polskich produktów rolno-spożywczych była Arabia Saudyjska. Wpływy uzyskane z eksportu do tego kraju wyniosły 694 mln euro (ponad dwukrotny wzrost), w tym 333 mln euro wygenerował wywóz pszenicy. Ważnymi odbiorcami artykułów rolno-spożywczych były także Stany Zjednoczone (przychody na poziomie 539 mln euro, spadek o 2%), a w dalszej kolejności: Algieria (251 mln euro, dwukrotny wzrost), Izrael (246 mln euro, wzrost o 1%), Norwegia (235 mln euro, wzrost o 24%), a także Chiny

(204 mln euro, spadek o 2%) i RPA (194 mln euro, wzrost o 86%).

W strukturze towarowej wartości polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych dominowały mięso oraz przetwory mięsne i żywiec. W 2020 r. przychody uzyskane ze sprzedaży zagranicznej tej grupy towarowej były o 4%

niższe niż rok wcześniej i wyniosły 6,3 mld euro, stanowiąc 19% wartości całego polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych. Największy udział w wartości eksportu tej grupy towarowej miały: mięso drobiowe (37% – 2,3 mld euro), przetwory mięsne (25% – 1,6 mld euro), mięso wołowe (22% – 1,4 mld euro) i mięso wieprzowe (12% – 0,8 mld euro). Ekspert zwierząt żywych oraz

Największymi odbiorcami naszych warzyw i przetworów warzywnych były kraje unijne. Przychody uzyskane z eksportu do UE wyniosły 1,4 mld euro

¹ <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>, data odczytu: 15.02.2021 r.

² W dniu 31 stycznia 2020 r. Wielka Brytania opuściła Unię Europejską. Ponieważ do 31 grudnia 2020 r. Wielka Brytania pozostawała w unii celnej z UE i była uczestnikiem wspólnego unijnego rynku, to w statystykach handlowych była zaliczana do UE.

pozostałych gatunków mięs był stosunkowo niewielki i stanowił wartościowo po 2% udziału w eksporcie produktów mięsnych z Polski.

W 2020 r. za granicę sprzedano 1,5 mln ton mięsa drobiowego, tj. o 2% (23 tys. ton) więcej niż przed rokiem. Przychody uzyskane

Polskie produkty mleczne znajdują uznanie na rynkach zagranicznych. Wpływy z eksportu tego asortymentu stanowiły 7% udziału w wartości eksportu rolno-spożywczego ogółem

ze sprzedaży mięsa drobiowego wyniosły ponad 2,3 mld euro i były o 11% mniejsze. Spadek przychodów z eksportu uzyskanych przez krajową branżę drobiarską w 2020 r. wynikał z konieczności sprzedaży produktów drobiowych za granicę po niższych cenach transakcyjnych w sytuacji dużej podaży drobiu pochodzącego z produkcji krajowej przy ograniczeniach w łańcuchach dostaw wprowadzonych z powodu pandemii koronawirusa.

Głównymi odbiorcami mięsa drobiowego z Polski były kraje UE (73% udziału w eksporcie – 1,1 mln ton), m.in. Niemcy (247 tys. ton – 17%), Wielka Brytania (135 tys. ton – 9%), Niderlandy (124 tys. ton – 8%), Francja (104 tys. ton – 7%) oraz Czechy (84 tys. ton – 6%), a spoza UE: Ukraina (86 tys. ton – 6%), Ghana

(61 tys. ton – 4%) oraz Hongkong i Demokratyczna Republika Kongo (po około 34 tys. ton – po 2%).

W 2020 r. z Polski wyeksportowano 374 tys. ton mięsa wołowego, o 2% mniej niż przed rokiem, głównie do krajów UE (91%). Przychody uzyskane z eksportu asortymentu wołowego uległy redukcji o 2% (do 1,4 mld euro). Unijnymi odbiorcami mięsa wołowego z Polski były m.in.: Włochy (79 tys. ton – 21%), Niemcy (68 tys. ton – 18%), Niderlandy (40 tys. ton – 11%), Hiszpania (26 tys. ton – 7%), Francja (22 tys. ton – 6%) i Wielka Brytania (19 tys. ton – 5%), a spoza UE – głównie Izrael (13 tys. ton – 3,5%). Niewielkie ilości wołowiny eksportowano także do Hongkongu i Japonii (w obu przypadkach – po 1% udziału).

Za granicę w 2020 r. sprzedano również 391 tys. ton mięsa wieprzowego (o 13% mniej niż przed rokiem), o wartości 776 mln euro (o 10% mniej). Tak duży spadek wolumenu eksportu był wypadkową dwóch czynników: ograniczeniami wprowadzonymi z powodu rozwoju pandemii koronawirusa skutkującymi trudnościami w międzynarodowym przepływie towarów i zmniejszeniem popytu na wieprzowinę ze strony sektora HoReCa oraz wykryciem we wrześniu 2020 r. ognisk ASF w Niemczech, który miał wpływ na zahamowanie eksportu niemieckiej wieprzowiny do Chin. W efekcie powstałych nadwyżek wieprzowiny na rynku unijnym pojawiły się problemy ze zbytem asortymentu wieprzowego z Polski do krajów UE, które są głównym odbiorcą tego asortymentu (71% udziału).

Mięso wieprzowe z Polski wywożono głównie do Niemiec (41 tys. ton – 10%), na Słowację i do Włoch (odpowiednio 33 tys. ton i 29 tys. ton – po 8%) oraz do Czech (29 tys. ton – 7%). Odbiorcami spoza UE były m.in.: Wietnam

(22 tys. ton – 6%), a także Hongkong i USA (po około 21 tys. ton – po 5%).

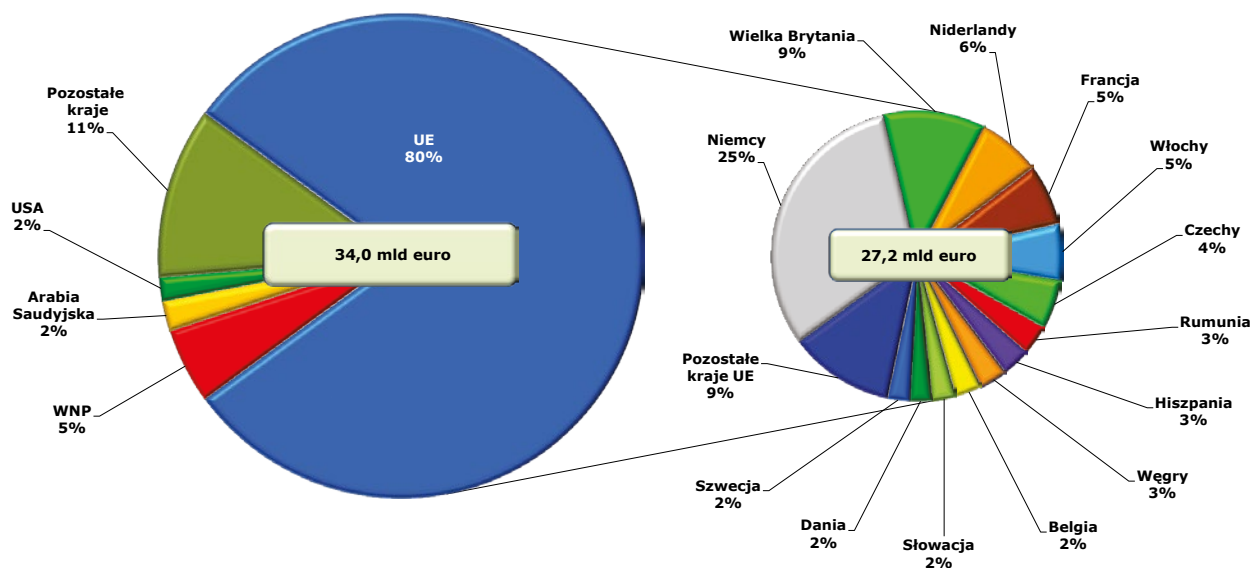
W 2020 r. drugą pod względem wartości pozycję z 14% udziałem w eksporcie produktów rolno-spożywczych z Polski zajmowało ziarno zbóż i przetwory, których przychody ze sprzedaży zagranicznej, w porównaniu z 2019 r., zwiększyły się o 28%, do 4,9 mld euro. Wzrost eksportu wynikał z dużego popytu importowego na zboża w Afryce oraz Azji, pomimo znacznej konkurencji na rynkach zagranicznych. Relatywnie duży eksport ziarna, głównie pszenicy, odnotowano również z UE. Kraje importerskie, zwłaszcza Chiny, w drugiej połowie 2020 r. podjęły działania zmierzające do zwiększenia krajowych rezerw zbóż. Związane to było z prognozowanym wzrostem popytu na zboże na cele paszowe, z uwagi na przewidywany w tym kraju rozwój produkcji mięsa.

W 2020 r. wzrosła wartość wywożonych z Polski owoców i przetworów owocowych. Krajowi eksporterzy kierowali je głównie do krajów UE

Od akcesji Polski do UE głównym kierunkiem zbytu dla ziarna zbóż i produktów zbożowych są rynki krajów członkowskich. W 2020 r. 66% wpływów (3,2 mld euro) uzyskanych ze sprzedaży zagranicznej

Struktura geograficzna polskiego eksportu rolno-spożywczego w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

ziarna zbóż i przetworów zbożowych wygenerował eksport do krajów UE. Na rynku unijnym głównymi odbiorcami zbóż i przetworów zbożowych z Polski były tradycyjnie Niemcy (około 1,3 mld euro, 26% udziału w przychodach z eksportu) oraz w mniejszym stopniu Wielka Brytania (311 mln euro – 6%), Francja (171 mln euro – 4%), Hiszpania i Czechy (odpowiednio 166 mln euro i 159 mln euro – po 3%).

W eksporcie ziarna zbóż dominującą pozycję zajmowała pszenica. Wolumen eksportu pszenicy w 2020 r. wyniósł 4,7 mln ton, a jego wartość osiągnęła 924 mln euro, w obu przypadkach ponad dwukrotnie więcej niż w 2019 r. Krajowi eksporterzy lokowali pszenicę głównie na rynku pozaunijnym (82% wolumenu wywiezionego ziarna), przede wszystkim w Arabii Saudyjskiej (1,7 mln ton – 36% eksportu tego ziarna) oraz RPA (0,8 mln ton – 16%). Odbiorcami pszenicy były również: Algieria (0,4 mln ton – 9% wolumenu), Turcja i Kuba (po 0,2 mln ton – po 4%), a także: Maroko, Mozambik, Kenia

i Tanzania (po około 0,1 mln ton). Głównym kierunkiem eksportu pszenicy na rynek unijny były Niemcy (0,7 mln ton – 14%).

W 2020 r. wartość eksportu produktów mlecznych z Polski wyniosła 2,3 mld euro (10,2 mld zł) i była o 0,3% większa niż w roku 2019. Wpływy z eksportu tego asortymentu stanowiły 7% udziału w wartości polskiego eksportu rolno-spożywczego ogółem. Polskie produkty mleczne znajdują uznanie na rynkach zagranicznych, w efekcie krajowy przemysł przetwórczy na rynku mleka od akcesji Polski do UE pozostaje eksporterem netto.

Tradycyjnie głównym kierunkiem eksportu produktów mlecznych z Polski były kraje UE. W 2020 r. udział tych krajów w wartości wywozu wyniósł 67% wobec 74% przed rokiem. Jednocześnie wpływy uzyskane z eksportu do UE obniżyły się o 9%, do 1,5 mld euro. Głównymi odbiorcami produktów mlecznych były: Niemcy (420 mln euro – 18% wartości), Czechy (156 mln euro – 7%), Wielka Brytania i Niderlandy (odpowiednio

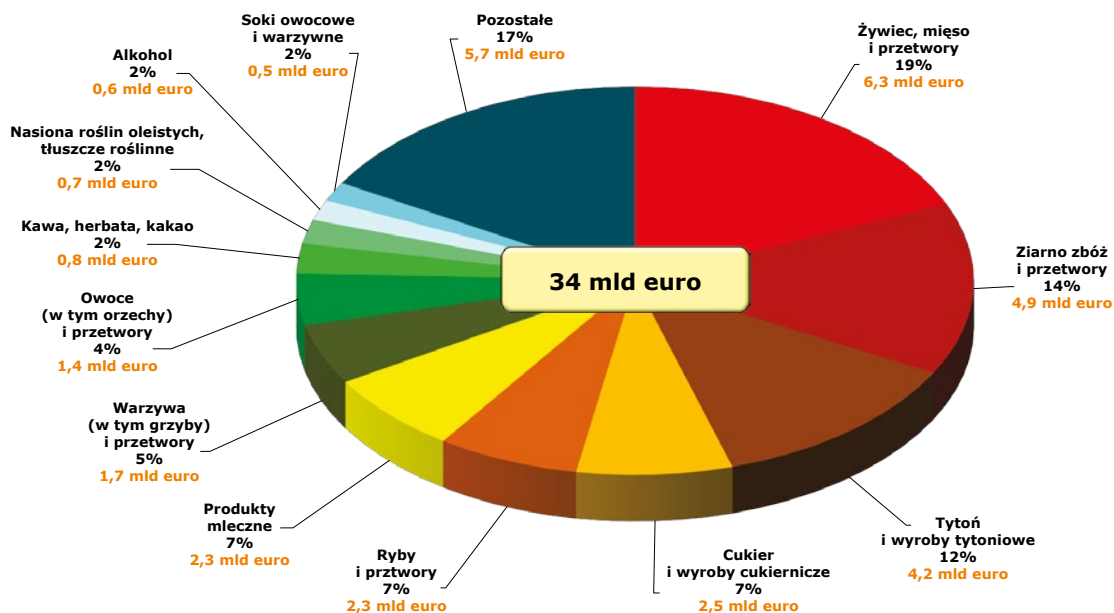
118 mln euro i 106 mln euro – po około 5%).

W 2020 r. udział sprzedaży artykułów mleczarskich do krajów WNP był niewielki i wyniósł 6%. Jednak łączna wartość wyeksportowanych produktów do tych państw była 2,2 razy większa niż w 2019 r. i wyniosła 140 mln euro.

Udział krajów nienależących do UE i WNP w wywozie produktów mlecznych wyniósł 26% i był o 3 pp. większy od notowanego rok wcześniej. Spośród tych krajów największy udział w eksporcie miały Chiny (119 mln euro, 5% wartości wywozu), Algieria (86 mln euro – 4%), a także Arabia Saudyjska (51 mln euro – 2%).

W strukturze asortymentowej eksportu produktów mlecznych od lat dominującą pozycję (35% udział) zajmują sery i twarogi. W 2020 r. wartość eksportu tej grupy towarowej wyniosła 815 mln euro i była o 2% większa niż w 2019 r. Głównym kierunkiem zbytu serów i twarogów były kraje UE, z 70% udziałem w wartości wywozu (572 mln euro), przede wszystkim

Struktura towarowa polskiego eksportu rolno-spożywczego w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Niemcy i Czechy (po 92 mln euro – po 11% udziału w wartości eksportu tej grupy towarowej), a także Włochy (61 mln euro – 7% udziału) oraz Wielka Brytania (52 mln euro – 6%) i Słowacja (48 mln euro – 6%). Oprócz krajów UE sery i twarogi wysyłano m.in.: na Ukrainę (87 mln euro – 11% udziału), do Arabii Saudyjskiej (36 mln euro – 4%) oraz Izraela (15 mln euro – 2%).

Eksport cukru i wyrobów cukierniczych w 2020 r. wygenerował przychód w wysokości 2,5 mld euro, co stanowiło 7% wpływów ze sprzedaży zagranicznej produktów rolno-spożywczych z Polski. Przychody uzyskane z eksportu cukru i wyrobów cukierniczych były o 7% wyższe niż w 2019 r. Największy udział (88%) w przychodach uzyskanych z eksportu tej grupy towarowej miały słodczyce, których wartość wywozu w 2020 r. osiągnęła 2,2 mld euro i była o 7% wyższa niż w 2019 r.

W 2020 r. z Polski wyeksportowano 371 tys. ton ryb i przetworów rybnych, o 3% więcej niż przed rokiem. W tym czasie wartość eksportu tej

grupy towarowej zwiększyła się o 5%, do 2,3 mld euro. Ryby i przetwory rybne krajowi eksporterzy kierowali głównie do krajów UE (90% wartości eksportu).

W 2020 r. wpływy ze sprzedaży zagranicznej warzyw i przetworów warzywnych wyniosły 1,7 mld euro i były o 5% mniejsze niż w 2019 r. Wpływy uzyskane z eksportu warzyw i przetworów warzywnych stanowiły 5% wartości całego polskiego eksportu rolno-spożywczego. Największymi odbiorcami warzyw i przetworów były kraje Unii Europejskiej. Przychody uzyskane z eksportu do UE wyniosły 1,4 mld euro, co stanowiło 83% wartości sprzedaży zagranicznej tej grupy asortymentowej. Wśród krajów unijnych głównymi partnerami handlowymi Polski były Niemcy (381 mln euro – 22% eksportu tej grupy) i Wielka Brytania (218 mln euro – 13%), a spoza UE – Ukraina i Rosja (odpowiednio 59 mln euro i 58 mln euro – po 3%). Spośród warzyw świeżych najczęściej eksportowano pieczarek, cebuli i pomidorów, a wśród przetworów

przeważały mrożonki warzywne, warzywa konserwowe i suszone.

W 2020 r. wartość eksportu z Polski owoców i przetworów owocowych zwiększyła się o 3%, do ponad 1,4 mld euro, co stanowiło 4% wpływów ze sprzedaży zagranicznej produktów rolno-spożywczych. Owoce i przetwory owocowe krajowi eksporterzy kierowali głównie do krajów UE (73% wartości eksportu).

Do krajów Unii Europejskiej sprzedano owoce i przetwory owocowe o łącznej wartości około 1,1 mld euro, o 6,5% większej niż rok wcześniej. Głównym kierunkiem eksportu towarów zaliczanych do tej grupy produktów były Niemcy (22%), dokąd wywieziono owoce i przetwory za kwotę 323 mln euro. Owoce i przetwory owocowe eksportowano również do: Niemiec (97 mln euro), Wielkiej Brytanii (75 mln euro), Rumunii (66 mln euro) i Czech (65 mln euro). Spośród krajów pozaunijnych największymi partnerami handlowymi Polski były: Białoruś (109 mln euro),

Przychody z eksportu cukru i wyrobów cukierniczych były o 7% wyższe niż w 2019 r. Największy udział w przychodach uzyskanych z eksportu tej grupy towarowej miały słodcyce

Ukraina (67 mln euro) oraz Egipt (35 mln euro) i Rosja (31 mln euro).

Spośród owoców świeżych najczęściej eksportowano jabłek (657 tys. ton), a wśród przetworów dominowały mrożonki owocowe (335 tys. ton). Udział eksportu jabłek w zbiorach tych owoców wyniósł 19%.

W 2020 r. wartość eksportu z Polski nasion roślin oleistych i tłuszczów roślinnych wyniosła 678 mln euro i była o 15% większa niż w roku 2019. Największy – 60-procentowy udział w przychodach uzyskanych z eksportu tej grupy towarowej miały tłuszcze roślinne – 409 mln euro. Eksport nasion roślin oleistych wygenerował 269 mln euro, co stanowiło 40% wartości eksportu tej grupy asortymentowej. Spośród nasion roślin oleistych i tłuszczów roślinnych najczęściej wyeksportowano: rzepak i rzepiku (26% udziału w wartości eksportu, 174 mln euro), margaryn (22% udziału, 146 mln euro), oleju rzepakowego i słonecznikowego (po 11% – odpowiednio 76 mln euro i 75 mln euro). Nasiona roślin oleistych i tłuszcze roślinne krajowi eksporterzy kierowali głównie do krajów UE (95% wartości eksportu). Przy czym nasiona roślin oleistych trafiły głównie do Niemiec (71% udziału, 192 mln euro) i Czech (6%, 16 mln euro), a tłuszcze roślinne

wywożono przede wszystkim do Niemiec (27%, 112 mln euro), Wielkiej Brytanii i Czech (po 11%, odpowiednio 46 mln euro i 45 mln euro).

W 2020 r. wzrost wartości sprzedaży zagranicznej odnotowano w przypadku: tytoniu i wyrobów tytoniowych (o 15% w odniesieniu do 2019 r., do 4,2 mld euro), kawy, herbaty i kakao (o 6%, do 0,8 mld euro) oraz alkoholi (o 19%, do 0,6 mld euro). Zmniejszeniu o 4% uległy natomiast wpływy ze sprzedaży zagranicznej soków owocowo-warzywnych, które wyniosły 0,5 mld euro.

Uzyskiwanym wynikiem w eksporcie sprzyjają podejmowane przez eksporterów oraz instytucje administracji publicznej, w tym MRiRW i KOWR działania promocyjno-informacyjne w krajach o dużym potencjale importowym, gdzie polska żywność jest jeszcze nieobecna lub występuje w niewielkim stopniu, a także w krajach, w których polska żywność jest już znana, ale wymaga jednak dalszego wsparcia promocyjnego.

Potencjał produkcyjny i eksportowy polskiego sektora rolno-spożywczego jest znaczący, a polskie produkty żywnościowe skutecznie konkurują na rynkach światowych. Ponieważ w Polsce produkowane są znaczne nadwyżki żywności, dalszy rozwój krajowego sektora

rolno-spożywczego w dużym stopniu zależy od możliwości zwiększenia eksportu. Dotychczas na wzrost eksportu składało się wiele czynników, m.in. korzystna koniunktura na rynkach głównych partnerów handlowych Polski oraz konkurencyjność polskich produktów przeznaczonych na eksport. Istotną przewagą polskich przedsiębiorstw nad zagranicznymi podmiotami jest obecnie konkurencyjność cenowa (stopniowo zanikająca przez rosnące koszty produkcji), a także wysoka jakość polskich produktów oraz umiejętność dostosowania oferty handlowej do zróżnicowanych wymagań konsumentów zagranicznych i krajowych. Do produktów rolno-spożywczych o największym potencjale eksportowym zaliczamy: mięso i produkty mięsne, produkty mleczne, warzywa, owoce i przetwory owocowo-warzywne, wysokoprzetworzone produkty zbożowe oraz słodcyce.

Eksport potrzebuje jednak nadal silnego wsparcia instytucjonalnego, szczególnie w tak trudnym czasie jak pandemia koronawirusa, aby zachować rosnący trend. Zdobywanie nowych rynków zbytu – zwłaszcza spoza UE – i pozyskiwanie nowych partnerów handlowych ma obecnie kluczowe znaczenie dla możliwości dalszego rozwoju polskich przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego. W tym celu kontynuowane będą działania w kierunku umacniania pozycji, rozpoznawalności i konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych, a także w celu dywersyfikacji i zdobycia nowych perspektywicznych rynków zbytu, również w państwach trzecich o największym potencjale eksportowym.

Biuro Analiz i Strategii KOWR
tel. 22 376 72 29

Dzięki: Exclusive-design.Stock.adobe.com,
Sander.Stock.adobe.com, Fotolia,
Panthermedia

Kupuj świadomie

Działanie *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych* w ramach PROW 2014–2020

W ramach zadań delegowanych z ARiMR, KOWR realizuje zadania związane z wdrożeniem działania 3. *Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych* poprzez dwa poddziałania, tj. poddziałanie 3.1 *Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości* oraz poddziałanie 3.2 *Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym*.

■ Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości

Głównym założeniem poddziałania jest zachęcenie producentów rolnych do przystępowania do unijnych i krajowych systemów jakości poprzez refundację części kosztów (certyfikacja i kontrola w ramach systemu; składki na rzecz grupy producentów, której działalność wiąże się z uczestnictwem w systemie jakości; zakup specjalistycznych publikacji związanych z prowadzeniem produkcji w zakresie systemu jakości; zakup pułapek feromonowych w przypadku przystępowania

do systemu *integrowana produkcja roślin*) związanych z prowadzeniem produkcji w nowych, określonych wymaganiami w ramach danego systemu, warunkach.

Obecnie wsparciem objęte są następujące systemy jakości:

- unijne:
 - ✓ gwarantowane tradycyjne specjalności,
 - ✓ chronione nazwy pochodzenia,
 - ✓ chronione oznaczenia geograficzne,
 - ✓ rolnictwo ekologiczne,
 - ✓ ochrona nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich;
- krajowe:
 - ✓ Jakość Tradycja,
 - ✓ Quality Meat Program,

- ✓ Quality Assurance for Food Products (tuszkę, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej; kulinarne mięso wieprzowe; wędliny),
- ✓ integrowana produkcja roślin.

Okres objęcia wsparciem wynosi od 3 do 5 lat i jest uzależniony od momentu przystąpienia do systemu jakości. Kwota pomocy wypłaconej uzależniona jest natomiast od systemu, w ramach którego prowadzona jest produkcja i może wynieść maksymalnie od 1470 zł na rok (*Jakość Tradycja*) do 3200 zł na rok (*gwarantowane tradycyjne specjalności; chronione nazwy pochodzenia; chronione oznaczenia geograficzne; ochrona nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich*).

Dotychczas przeprowadzono sześć naborów wniosków o przyznanie pomocy. Łącznie złożonych zostało 4236 wniosków. Najchętniej wnioskowano na *integrowaną produkcję roślin* (ok. 56% wniosków), *rolnictwo ekologiczne* (ok. 23% wniosków), QMP (ok. 7% wniosków) i *chronione oznaczenia geograficzne* (ok. 7% wniosków). Łącznie wydano 3092 decyzje o przyznaniu pomocy.

W ramach VI naboru (przeprowadzonego w terminie 30.10.–3.12.2020 r.) złożonych zostało 398 wniosków o przyznanie pomocy – do 28 lutego 2021 r. wydano 186 decyzji o przyznaniu pomocy.

Do 31 stycznia 2021 r. beneficjentom poddziałania 3.1 wypłacono łącznie ok. 6,18 mln zł.

Zgodnie z *Harmonogramem planowanych naborów wniosków w ramach PROW 2014–2020 w 2021 r.* w bieżącym roku zakłada się przeprowadzenie dwóch kolejnych naborów wniosków (odpowiednio na przełomie kwietnia i maja oraz w listopadzie), niemniej ich uruchomienie uzależnione jest od ostatecznego kształtu przepisów przejściowych UE w kontekście finansowania zobowiązań wieloletnich.

■ Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym

Głównym założeniem poddziałania jest zwiększenie rozpoznawalności produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości wśród konsumentów, co powinno skutkować większym zainteresowaniem konsumpcją tych produktów, a tym samym stanowić zachętę do zwiększenia skali ich produkcji czy też do jej rozpoczęcia.

Pomoc jest przyznawana w formie refundacji kosztów kwalifikowanych niezbędnych do jej

realizacji, do których zaliczyć można m.in. koszty:

- reklamy w mediach, w szczególności w telewizji, radiu lub prasie;
- promocji w punktach sprzedaży;
- przygotowania stoisk;
- udziału w pokazach, wystawach lub targach;
- organizacji szkoleń lub konferencji;
- przygotowania lub administrowania stroną internetową;
- najmu powierzchni reklamowej;
- publikacji, broszur, ulotek, plakatów, zaproszeń lub innych materiałów reklamowych;

- wytworzenia bezpośrednio przez beneficjenta produktów rolnych lub środków spożywczych będących przedmiotem operacji, wykorzystanych do degustacji w ramach realizowanej operacji;
- tłumaczeń, których wykonanie jest niezbędne do zrealizowania operacji.

W ramach drugiego naboru, który trwał od 29 listopada 2019 r. do 27 stycznia 2020 r. wsparciem objęte były następujące systemy jakości:

- unijne:
 - ✓ gwarantowane tradycyjne specjalności,
 - ✓ chronione nazwy pochodzenia,
 - ✓ chronione oznaczenia geograficzne,
 - ✓ rolnictwo ekologiczne,
 - ✓ ochrona oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych,
 - ✓ ochrona oznaczeń geograficznych aromatyzowanych produktów sektora wina,
 - ✓ ochrona nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich;

- krajowe:

- ✓ Jakość Tradycja,
- ✓ Quality Meat Program,
- ✓ Quality Assurance for Food Products (tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej; kulinarne mięso wieprzowe; wędliny).

Pomoc jest przyznawana na operację, która będzie realizowana w nie więcej niż ośmiu etapach. Maksymalna wysokość przyznanej pomocy to 1,75 mln zł.

Dotychczas przeprowadzono dwa nabory wniosków o przyznanie pomocy. Łącznie złożonych zostało 145 wniosków. Najchętniej wnioskowano na *Jakość Tradycję* oraz *rolnictwo ekologiczne*. Łącznie podpisano 83 umowy o przyznaniu pomocy, przy czym realizowanych jest 70 umów¹.

Wszystkie umowy w ramach I naboru zostały już rozliczone.

W ramach II naboru (przeprowadzonego w terminie 29.11.2019–27.01.2020) złożonych zostało 61 wniosków o przyznanie pomocy – do 28 lutego 2021 r. podpisano 48 umów o przyznanie pomocy, przy czym realizowanych jest 47 umów na przeszło 62 mln zł.

Do 31 stycznia 2021 r. beneficjentom poddziałania 3.2 wypłacono łącznie ok. 28,55 mln zł.

**Departament
Wspierania Konsumpcji KOWR
tel. 22 376 79 79**

Zdjęcie: Bit24.Stock.adobe.com

¹ Część z podpisanych umów została rozwiązana.

Bezpieczna wieś

Działania prewencyjne KRUS w roku 2021

Obchodzony w bieżącym roku jubileusz 30-lecia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jest okazją do podsumowań, z których wynika, jak duży wpływ na wzrost świadomości zagrożeń, a tym samym także poziomu bezpieczeństwa zdrowia i życia w gospodarstwach rolnych, mają działania prewencyjne i edukacyjne skierowane nie tylko do rolników, ale także do najmłodszych mieszkańców wsi. W 2021 r. ze względu na spowodowane pandemią COVID-19 ograniczenia w prewencyjnych działaniach terenowych Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przygotowała bogatą ofertę działań online.

Z myślą o najmłodszych Kasa ogłosiła XI edycję Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego dla Dzieci pod hasłem *Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy* pod honorowym patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem działania kierowanego do uczniów wiejskich szkół podstawowych było promowanie pozytywnych zachowań związanych z przebywaniem i zabawą dzieci na terenie gospodarstwa rolnego. Termin nadsyłania prac konkursowych upłynął 31 marca 2021 r.

W lutym br. Kasa ogłosiła też II edycję *Ogólnopolskiego Konkursu dla Dzieci na Rymowankę o Bezpieczeństwie w Gospodarstwie Rolnym*. Konkurs przeznaczony jest dla dzieci w wieku od 11 do 14 lat, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekun prawny podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie przyjmowania zgłoszeń do Konkursu. Zadanie konkursowe polega na ułożeniu rymowanki promującej prawidłowe

navyki i zachowania dzieci podczas przebywania i zabawy na terenie gospodarstwa rolnego, a także popularyzującej *Wykaz czynności szczególnie niebezpiecznych, związanych z prowadzeniem*

można pracować bezpieczniej”. Celem konkursu jest oddziaływanie na poprawę warunków bezpieczeństwa pracy rolników oraz ich rodzin poprzez upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach i zasadach

Działania prewencyjne i edukacyjne KRUS skierowane są nie tylko do rolników, ale także do najmłodszych mieszkańców wsi

gospodarstwa rolnego, których nie należy powierzać dzieciom poniżej 16 lat. Tegoroczna edycja odbywa się w roku 30. jubileuszu Kasy i tak jak konkurs plastyczny przebiega pod hasłem: „Bezpiecznie na wsi mamy – od 30 lat z KRUS wypadkom zapobiegamy”.

Chętni do udziału w Konkursie mogą zapoznać się z materiałami edukacyjnymi dla dzieci związanymi z tematyką rymowanki, które znajdują się na stronie Kasy. Zgłoszenia należy przysyłać do 9 kwietnia 2021 r.

Z myślą o dziennikarzach promujących wiedzę na temat zagrożeń w rolnictwie oraz sposobów zapobiegania wypadkom, Kasa już po raz 26. zorganizowała konkurs na publikacje „W rolnictwie

bezpiecznej pracy, zawartych m.in. w ustanowionych przez Prezesa Kasy *Zasadach ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym* oraz w *Wykazie czynności szczególnie niebezpiecznych związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, których nie należy powierzać dzieciom poniżej 16 lat*. Do XXVI edycji Konkursu zgłosiło się 18 osób, 10 autorów 44 publikacji prasowych i internetowych, czterech autorów 19 audycji radiowych i pięciu autorów 26 audycji telewizyjnych. Uroczystość wręczenia dyplomów i nagród przez prezesa KRUS dr Aleksandrę Hadzik odbyła się 11 marca br. online.

W ubiegłym roku, z uwagi na pandemię, nie mógł zostać przeprowadzony *Ogólnokrajowy*

Konkurs Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. W roku bieżącym Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zaprasza właścicieli gospodarstw rolnych do udziału w XVIII jego edycji.

Celem Konkursu jest promocja zasad ochrony zdrowia i życia w gospodarstwie rolnym oraz rozpowszechnianie informacji dotyczących zapobiegania wypadkom przy pracy rolniczej i rolniczym chorobom zawodowym. Udział w Konkursie mogą brać zarówno duże, jak i małe gospodarstwa rolne. Warunkiem jest, by przynajmniej jeden z właścicieli podlegał ubezpieczeniu społecznemu w KRUS. Właściciele zgłaszanych gospodarstw mają okazję do zaprezentowania swoich warsztatów pracy i osiągnięć zawodowych, zdobycia cennych nagród, a także poddania gospodarstwa profesjonalnemu audytowi bezpieczeństwa pracy, który przeprowadzą komisje konkursowe. Podczas eliminacji sprawdzą one, czy zasady ochrony zdrowia i życia są stosowane w ocenianym gospodarstwie,

a także czy wyeliminowane są w nim zagrożenia wypadkowe.

W skład komisji konkursowych wchodzi specjalści z zakresu bhp w rolnictwie reprezentujący Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Państwową Inspekcję Pracy, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, Ochotniczą Straż Pożarną i inne instytucje działające w środowisku wiejskim. Zastosowanie się do ich rad i uwag przyczynia się do wyeliminowania wielu zagrożeń, a tym samym do zmniejszenia ryzyka wypadków i chorób zawodowych rolników oraz ich rodzin.

Termin zgłaszania udziału w Konkursie upływa 23 kwietnia 2021 r. Zakończenie etapu wojewódzkiego nastąpi 25 czerwca 2021 r. Na letnie miesiące – lipiec i sierpień br. planowana jest wizytacja gospodarstw finałowych (termin uzależniony jest od sytuacji epidemicznej w kraju).

Wzorem roku ubiegłego Kasa planuje ponadto przeprowadzić Ogólnopolski Konkurs Testowy dla Rolników, test e-learningowy dla

dzieci „Bezpiecznie na wsi mamy – upadkom zapobiegamy”, a także III Ogólnopolski Konkurs dla Młodzieży „Moja Wizja Zero – Rolnik Liderem Bezpieczeństwa”.

Niezależnie od wymienionych działań Kasa konsekwentnie realizować będzie kampanie prewencyjne:

- Rola rolnika by upadku unikał.
- Mądrze postępujesz, wypadku nie spowodujesz (celem tej kampanii jest zapobieganie wypadkom z udziałem maszyn i urządzeń rolniczych).
- Nie ryzykujesz gdy znasz i szanujesz (to hasło dotyczy zapobiegania wypadkom związanym z obecnością zwierząt w gospodarstwach rolnych).
- Rolniku, nie daj się kleszczom.
- Kości i stawy – też rolnika sprawy.

Więcej informacji o kampaniach i zasadach bhp w gospodarstwach rolnych dostępnych jest na stronie Kasy.

**Biurowo Komunikacji i Współpracy
Międzynarodowej KRUS
tel. 22 592 66 42**

Zdjęcie: MB.Stock.adobe.com

Biuletyn informacyjny nr 1–3/2021 (230). Wydawany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Redagowany pod kierunkiem Małgorzaty Książki przy współpracy z kolegium redakcyjnym w składzie: Wojciech Adamczyk, Dorota Białczak, Joanna Czapla, Nina Dobrzyńska, Joanna Gierulska, Monika Grążka, Waldemar Guba, Robert Jakubik, Agnieszka Kłódkowska-Cieślakiewicz, Lidia Kostańska, Magdalena Maciejewska, Teresa O'Neill, Michał Rzytki, Paweł Wojcieszak, Magdalena Zasępa.

Opracowywany przez zespół w składzie: Ewa Jaroszewicz, Mariola Marczak.

Współpraca: Alicja Daniluk-Jankowska. **Projekt II i IV str. okładki:** Dorota Kazanowska.

Zdjęcia na I str. okładki oraz str. 1–3: fotolia, Gregory Bruev.Stock.adobe.com.

Redakcja: ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa; tel. 22 623 11 75, 22 623 20 68.

Łączność z czytelnikami: Biuro Prasowe MRiRW ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, e-mail: rzecznik.prasowy@minrol.gov.pl.

Wersja internetowa: <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/opracowania-i-publicacje>;
<http://www.arimr.gov.pl/dla-beneficjenta/biblioteka.html>.

ISSN 1233-9784. Podpisano do druku: 9 kwietnia 2021 r.

Nakład: 8000 egz. **Druk:** Zapol Sobczyk Spółka jawna, al. Piastów 42, 71-062 Szczecin.

Redakcja wyraża zgodę na kopiowanie, reprodukcje i rozpowszechnianie w celach niekomercyjnych, w całości lub w części, materiałów tekstowych. Podmiot korzystający z materiałów tekstowych, opublikowanych na stronach czasopisma, zobowiązany jest do zamieszczenia informacji o ich pochodzeniu.

Zabronione jest kopiowanie, reprodukcje i rozpowszechnianie materiałów graficznych, tj. ilustracji, rycin, zdjęć itp.

**Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
zaprasza właścicieli gospodarstw rolnych do udziału
w XVIII Ogólnokrajowym Konkursie
Bezpieczne Gospodarstwo Rolne**

* nagroda w XVII edycji Ogólnokrajowego Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne

Regulamin konkursu oraz dodatkowe informacje dostępne są na www.krus.gov.pl

A Partner of

VISION ZERO

Safety. Health. Wellbeing.

**KRAJOWY
PLAN ODBUDOWY**

Odporność i konkurencyjność gospodarki

Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia

Zielona, inteligentna mobilność

Zielona energia i zmniejszenie energochłonności

Transformacja cyfrowa

**Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgłosił do projektu KPO
ponad 30 rodzajów programów lub dużych inwestycji
związanych z odbudową sektora rolno-spożywczego
oraz wzmocnieniem rozwoju obszarów wiejskich.**